

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

Attitudes of Local People toward Ecotourism Development in Tambon Song khanong,
Amphur Phra Pradaeng, Changwat Samut Prakan

โดย

นายประธานสิทธิ์ กระมล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

พ.ศ. 2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้)

ปริญญา

การบริหารทรัพยากรป่าไม้

สาขา

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

ภาควิชา

เรื่อง ทักษะคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในเขตตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

Attitudes of Local People toward Ecotourism Development in Tambon Song Khanong,
Amphur Phra Pradaeng, Changwat Samut Prakan

นามผู้วิจัย นายประธานสิทธิ์ กระมล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

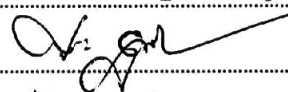
ประธานกรรมการ

( )
อาจารย์เสรี เวชชบุษกร, M.F.

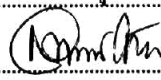
กรรมการ

( )
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ สุานะกาญจน์, Ph.D.

กรรมการ

( )
อาจารย์ปิยะ อุทาโย, พ.บ.ค.

ประธานสาขาวิชา

( )
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลดาวัลย์ พวงจิตร, D.Sc.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

( )
รองศาสตราจารย์วินัย อางคงหาญ, M.A.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 4 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เสรี เวชชบุษกร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์ กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก อาจารย์ปิยะ อุทาโย กรรมการที่ปรึกษาวิชารอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ลดาวัลย์ พวงจิตร ประธานสาขาวิชา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล ในตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง โดยเฉพาะชุมชน หมู่ 2 และเพื่อนร่วมงานในอำเภอพระประแดงทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล พี่ๆ เพื่อนๆ ปริชญญาโท การบริหารทรัพยากรป่าไม้ รุ่นที่ 7 ที่คอยช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัว ที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาจนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และทุกๆ ท่านที่มีได้กล่าวถึงในที่นี้

ประธานสิทธิ์ กระทบ

มีนาคม 2550

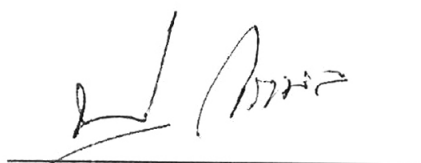
ประธานสิทธิ กระทบ 2550: ทศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหาร
ทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา ประธานกรรมการที่ปรึกษา:
อาจารย์เสรี เวชชบุษกร, M.F. 126 หน้า

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และเปรียบเทียบความแตกต่างของ
ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคล
แตกต่างกัน ในการเก็บข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อ เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 85 ราย การวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของ
ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคล
แตกต่างกัน โดยวิธี t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษา สรุปได้ว่า ทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ เป็นด้านบวก โดยมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเท่ากับ 3.68 หมายถึง ระดับทัศนคติของ
ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง นั่นคือ ราษฎรใน
ชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้มากขึ้น
เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามหลักการของการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำหลัก: ทัศนคติ ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

20 / 11.ค. / 2550

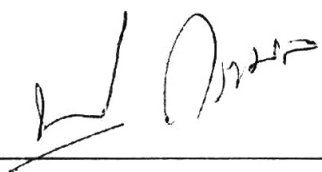
Prathansit Kramol 2007: Attitudes of Local People toward Ecotourism Development in Tambon Song Khanong, Amphur Phra Pradaeng, Changwat Samut Prakan. Master of Science (Forest Resource Administration), Major Field: Forest Resource Administration, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Mr. Seri Vejaboosakorn, M.F. 126 pages.

The objectives of this study were to study the attitudes of local people toward ecotourism development in Tambon Song Khgnong, Amphun Phra Pradaeng, Changwat Samut Prakan and to compare the difference of attitudes of local people toward ecotourism development among the local people who were from the different backgrounds. The designed questionnaire was used for interviewing 85 petitioners. Statistic software computer program was employed for data analysis. The statistical method that was used to analyze the comparison of the different attitudes of local people toward the ecotourism development were t-test and F-test with the given significance level of 0.05.

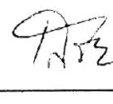
The results of the study could be concluded that the respondents were having positive attitudes toward ecotourism development with average score of 3.68, which is noted as a high level. This result indicated that the local people tend to support ecotourism development. However, in order to achieve the purposes of ecotourism development according to the principle of ecotourism, encouraging and educating the local people about ecotourism knowledge are needed.

The hypothesis test found that the differences in sex, duration of dwelling in community, knowledge about ecotourism of the local people significantly affected their attitude toward the ecotourism development.

Keywords: attitude, local people, ecotourism

Student's signature

Thesis Advisor's signature

20, May, 2007

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(4)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
การตรวจเอกสาร	6
อุปกรณ์และวิธีการ	63
อุปกรณ์	63
วิธีการ	63
ผลและวิจารณ์	70
ข้อมูลทั่วไปของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น	70
ข้อมูลเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	76
ข้อมูลเรื่องทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น	80
ผลการทดสอบสมมติฐาน	88
สรุปและข้อเสนอแนะ	98
สรุป	98
ข้อเสนอแนะ	100
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	103
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	111
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	120

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น	73
2	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น	77
3	ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร ในชุมชนท้องถิ่น	80
4	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	81
5	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามเพศ	89
6	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามอายุ	89
7	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ระดับการศึกษา	90
8	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	91
9	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยการเปรียบเทียบรายคู่	92
10	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามอาชีพ	93
11	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามรายได้	94
12	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามการมีส่วนร่วม	95
13	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	96
15	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของผลงานวิจัย	97
ตารางผนวกที่		
ข1	ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เรื่องความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น	121
ข2	ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เรื่องทัศนคติ ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	124

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	องค์ประกอบทัศนคติ	12
2	มาตรวัดทัศนคติของ ลิเคิร์ต 5 ระดับความรู้สึก	19
3	แผนที่แสดงแนวเขตพื้นที่ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ	40
4	กรอบแนวคิดในการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	61

**ทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**

**Attitudes of Local People toward Ecotourism Development in Tambon
Song khanong, Amphur Phra Pradaeng, Changwat Samut Prakan**

คำนำ

ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการปฏิรูประบบราชการที่มีการตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเพิ่มขึ้นมาใหม่ เพื่อรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว และให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ส่งเสริม หรือพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว ส่วนระดับจังหวัดได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ แต่กิจกรรมการท่องเที่ยวก็มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้โดยตรงเช่นกัน ปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องขยะ มลพิษ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงบริเวณใกล้เคียง สาเหตุหลักมาจากการพัฒนา เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติจนไปกระทบต่อระบบนิเวศ รวมไปถึงจรรยาบรรณของนักท่องเที่ยวเองที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

จากกระแสการตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจในการพัฒนาท้องถิ่นทำให้มีรายได้ มาใช้ในโครงการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กองทุนชุมชน การพัฒนาอาชีพ และหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมทั้งการเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จึงได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2544 เห็นชอบให้กำหนดแผนปฏิบัติการ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติไว้ ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคน ชุมชน และสังคม โดยกำหนด ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต และกระบวนการเรียนรู้ อันเป็นกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับจังหวัดสมุทรปราการ ตั้งอยู่ริมฝั่งตอนปลายสุดของแม่น้ำเจ้าพระยาและ อยู่เหนือสุดของอ่าวไทย เป็นจังหวัดภาคกลางตอนล่าง ติดกับกรุงเทพมหานคร ไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงใต้ โดยอำเภอพระประแดงมีพื้นที่ 73.37 ตารางกิโลเมตร หรือ 45,856.25 ไร่ และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่สีเขียว รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2520 กำหนดให้อนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณ 6 ตำบล ของอำเภอพระประแดง ซึ่งได้แก่ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางยอ และตำบลทรงคนอง พื้นที่ จำนวน 11,819 ไร่ ให้เป็น “ปอด” เพื่อฟอกอากาศ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม, 2546) ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวมีพรรณพืชชนิดต่าง ๆ ขึ้นปกคลุม และมีสัตว์ป่าหลายชนิด จำนวนมากอาศัยอยู่ อีกทั้งยังมีสถานที่ที่เป็นแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอพระประแดง ซึ่งเดิมเคยมีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่ มีศักยภาพที่จะพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสนอง ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งมีความชื่นชอบในการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำบลทรงคนอง อย่างไรก็ตามหากจะมีการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วม และมีความพร้อมที่จะยอมรับ การพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ดังนั้นการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ นับเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเป็นพื้นฐาน ในการจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคาดหวังที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ได้ทำการวิจัยในเขตพื้นที่ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

นิยามศัพท์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์ เพื่อประกอบการวิจัย ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกและโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร และรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลทรงคนอง อำเภอ
พระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ หมายถึง อายุปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามถึงวันที่สำรวจมีหน่วยเป็นปี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับความรู้ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ตำบลทรงคนอง
อำเภอพระประแดง ที่จบชั้นสูงสุดในการศึกษาและได้รับการรับรองตามกฎหมายจาก
สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ตำบลทรงคนอง
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น
ได้ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ หรือแบ่งปันผลประโยชน์ในการดำเนินการ
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความคาดหวังที่จะ
ได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายได้จากการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การขายของที่ระลึก การนำนักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
ชุมชนท้องถิ่น

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การรู้เรื่องราวข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ข้อมูล
และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ซึ่งวัดได้จากความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดพื้นฐาน และการบริหารจัดการ
ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความรู้สึกของราษฎรในชุมชน
ท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่อาจจะสนับสนุนหรือต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ โดยลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของความรู้สึกหรืออารมณ์ และสิ่งเหล่านี้
เป็นตัวกำหนดให้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นออกมา ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ
ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การตรวจเอกสาร

การศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสาระสำคัญ และรายละเอียดจากเอกสาร บทความ แนวความคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีหัวข้อในการตรวจเอกสาร ดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. พื้นที่ศึกษา: ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (attitude) เป็นศัพท์ที่ทางจิตวิทยา ใช้เพื่อเป็นเครื่องแสดงถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามศัพท์ไว้มากมายด้วยกัน

นิพนธ์ (2521) ให้ความหมาย “ทัศนคติ” ว่าเป็นสิ่งซึ่งบอกการแสดงออกของบุคคลหรือสถานการณ์ ทัศนคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวหากบุคคลกระทำหรือแสดงออกต่อสิ่งใด ๆ เขาย่อมกระทำไปตามทัศนคติที่เขามีต่อสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติจึงมีอิทธิพลในการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางสังคม

โสภกา (2521) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่าเป็นการรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความเห็น และความจริง ซึ่งได้แก่ ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งความรู้สึกซึ่งเป็นการประเมินค่าทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวพันกันทัศนคติเมื่อได้ก่อรูปขึ้นมาแล้วยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้เพราะมีแนวโน้มที่จะคงอยู่ตลอดไป คือมนุษย์ย่อมมีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง โดยปราศจากการบังคับหรือต่อสู้อหากมีการบังคับหรือต่อสู้อ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติเป็นไปได้ยากมาก

ดวงเดือน (2521) กล่าวว่าทัศนคติคือ ความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกว่าชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เราเกี่ยวข้องกับอยู่ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ชี้นำทิศทาง การแสดงออกของคนเราที่จะกระทำต่อสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์

ประภาเพ็ญ (2526) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์ เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

อุทุมพร (2537) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่าเป็นสภาวะทางจิตที่กำหนดการคิดที่มี พื้นฐานมาแล้ว

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “ทัศนคติ” หมายถึง ความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่อาจจะสนับสนุนหรือต่อต้านต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอยู่ซึ่งทัศนคติเป็นสิ่งที่ชี้นำทิศทางของคนเราต่อการกระทำต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ แนวคิด และกิจกรรมต่าง ๆ

ความสำคัญของทัศนคติ

จิตยา (2520) กล่าวว่าพฤติกรรมจริงที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง อาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นก็ได้อีก เพราะการที่จะแสดงออกต่อสิ่งเร้ามิใช่ปฏิกิริยาโดยธรรมชาติต่อสิ่งเร้าเท่านั้น แต่บุคคลนั้นจักต้องพิจารณาถึงผลของการมีปฏิกิริยาตอบโต้ด้วย ดังนั้น ขนบจารีต นิสัยของบุคคล และการคาดผลของการแสดงพฤติกรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่ชี้นำทิศทางของอาการแสดงออกของบุคคล ที่กระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคล หรือสถานการณ์ ทัศนคติ จึงมีความสำคัญในการมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว หากบุคคลจะกระทำหรือแสดงอะไรสักอย่างออกมาย่อมทำไปตามทัศนคติที่เขามีต่อสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติ จึงมีอิทธิพลในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสังคม (นิพนธ์, 2521)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความสำคัญของทัศนคติ คือเป็นลักษณะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในทางต่อต้านหรือสนับสนุนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของบุคคลใดจะสอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่จะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขบวนการจิตนิสัยของบุคคลนั้น และการคาดผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย

ลักษณะของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นสภาวะของความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะกระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะบางอย่าง ทัศนคตินี้จะแสดงออกให้เห็นจากคำพูดหรือพฤติกรรม เมื่อได้ปฏิบัติสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น คนแต่ละคนจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากน้อยต่างกัน แต่ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติก็น่าจะเป็นนามธรรม การศึกษาทัศนคติจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะได้ทำการเปลี่ยนแปลงโดยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การโฆษณา การศึกษา เป็นต้น ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้แยกลักษณะของทัศนคติไว้ต่างกัันดังนี้

Allport (1967 อ้างตาม นุศรา, 2542) ได้แยกทัศนคติออกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ภาวะทางจิตและประสาท ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นทางพฤติกรรม เช่น โกรธ เกลียด รัก เป็นต้น
2. ความพร้อมที่จะสนอง คือ เมื่อมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งใด ก็พร้อมที่จะตอบสนองสิ่งนั้นตามลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบวิชานาฏศิลป์ สนุกใจ และต้องการที่จะเรียนหรือสนใจวิชานาฏศิลป์อยู่เสมอ
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบเกิดขึ้นเป็นกลุ่มและจัดระบบไว้แล้วในตัวเอง คือ เมื่อเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกันและติดตามมาด้วยพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น โกรธ หน้าบึ้ง
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ หมายความว่า ประสบการณ์มีส่วนช่วยในการสร้างทัศนคติให้ดีขึ้น เช่น นาย ก. เห็นนาย ข. ใจดี จึงชอบนาย ข. เป็นต้น

5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก การแสดงออกต่อสิ่งใดนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติเป็นสำคัญ เช่น นาย ก. ไม่ชอบนาย ข. เพราะนาย ข. ไม่มีดี ก็ไม่ยอมคบค้า

จิตยา (2520) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของทัศนคติ 4 ประการ คือ

1. ทัศนคติที่สภาวะก่อนพฤติกรรมได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าเป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
2. ทัศนคติจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
3. ทัศนคติเป็นตัวแปรแฝงที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเข้าไปในรูปแบบของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึกเผชิญ หรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. ทัศนคติมีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินและเลือกสิ่งหนึ่งซึ่งหมายความว่า ไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึก หรืออารมณ์นั่นเอง และสิ่งเหล่านี้ได้กำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ชอบ หรือไม่ชอบ เป็นต้น

องค์ประกอบของทัศนคติ

ธีรนิติย์ (2539) แบ่งองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนของความรู้สึก หมายถึง บรรดาความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รัก เกลียด หรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคล หรือเรื่องของตัวเอง
2. ส่วนของสติและเหตุผลในส่วนนี้เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่างผลต่อเนื่องตลอดจนผลได้ผลเสีย ในส่วนนี้ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็คือ

การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับการอบรมสั่งสอนและถ่ายทอดมาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมิน ซึ่งถ้าเป็นในกรณีของนักวิทยาศาสตร์ ก็รวมทั้งการใช้ความรู้ในสาขาที่ตนได้ร่ำเรียนเข้ามาประกอบการพิจารณาแยกแยะข้อแตกต่างระหว่างส่วนนี้กับความรู้อื่น คือ การพิจารณาของบุคคลในส่วนนี้ จะมีลักษณะปลอดจากอารมณ์ แต่จะเป็นเรื่องของเหตุผลอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล

เทพพนม และ สวิง (2529) กล่าวว่า ทักษะที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางความคิด ประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ ได้แก่ ความเชื่อ หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ หรืออาจเป็นความคิด อาจเป็นไปได้ทั้งดีหรือไม่ดี องค์ประกอบทางความคิด จึงเป็นเสมือนค่านิยม ซึ่งคนเราได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ในใจ
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ก็คือ ความรู้สึกทางอารมณ์ เกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมักแสดงออกโดยสีหน้าและท่าทางต่าง ๆ
3. องค์ประกอบทางแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม องค์ประกอบทางแนวโน้มนี้ คือ ความพร้อมที่จะสนองตอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ย่อมหมายถึงแนวทางปฏิบัติที่ไม่ฝืนต่อความคิดหรือความรู้สึก แนวโน้มของการกระทำคือ การวางแนวทางไว้ล่วงหน้าว่าเมื่อถึงคราวจะปฏิบัติจริง ๆ ต่อไปเขาจะปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร

ดวงเดือน (2534) ได้สรุปองค์ประกอบของทัศนคติ ไว้ดังนี้

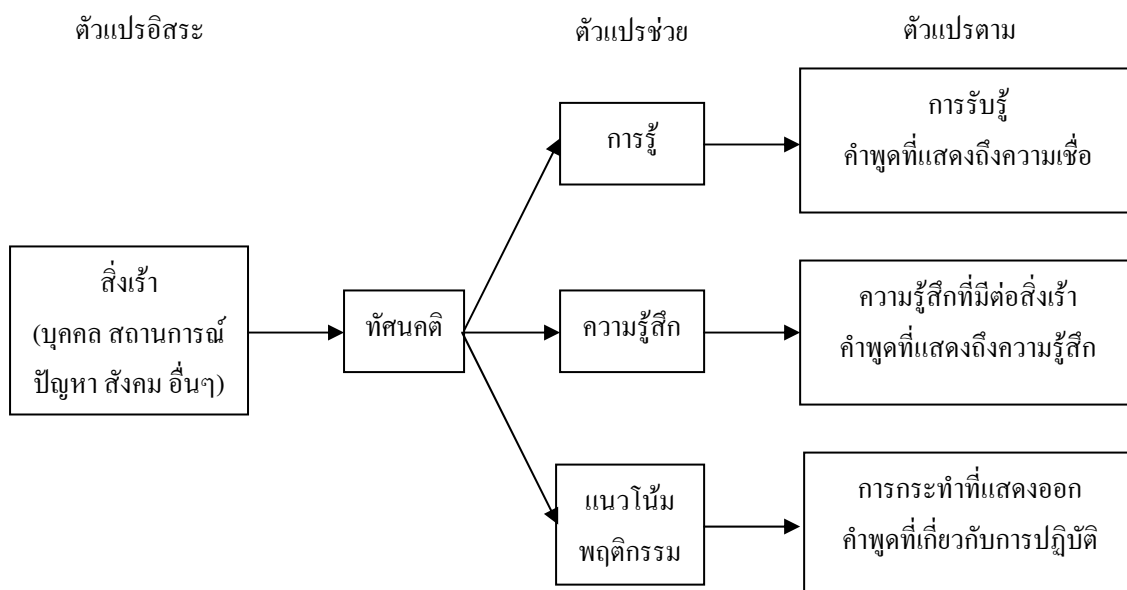
1. องค์ประกอบทางการรู้คิด ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวกับเป้าหมายของทัศนคติ ที่อาจเป็นวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์เป็นอันดับแรก และเป็นความรู้สึกที่มีทิศทางว่าสิ่งนั้นดี เลว มีคุณ หรือมีโทษมากน้อยเพียงใดเป็นความรู้หรือความเชื่อถือที่ใช้ประเมินสิ่งนั้นได้ ไม่ได้เป็นเพียงข้อเท็จจริงโดยทั่วไปเท่านั้น

2. อารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคตินั้น เช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคลก็จะต้องมีทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึง ความชอบ ความไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจไม่พอใจสิ่งหนึ่ง องค์ประกอบของทัศนคติต่อสิ่งใดของบุคคล จะต้องสอดคล้องกับทิศทางขององค์ประกอบแรกของเขาด้วย กล่าวคือถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษ บุคคลก็จะไม่ชอบไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้มีเนื้อหาที่อาจวัดได้ไม่หลากหลายเท่าองค์ประกอบแรก แต่ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทัศนคติ ในการวัดทัศนคติส่วนมาก ผู้วัดจะวัดความรู้และความรู้สึกของบุคคลไปพร้อมกันคือ วัดว่าบุคคลมีความรู้ในเรื่องนั้นในทางดีหรือไม่ดีมากนักเพียงใด และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด องค์ประกอบทางความรู้สึกนี้เป็นปัจจัยที่แยกทัศนคติออกจากความเชื่อเป็นสิ่งที่แสดงถึงการประเมินค่าวัตถุทางทัศนคตินั้น ทัศนคติจึงเป็นความเชื่อถือที่ประกอบด้วย การประเมินค่าและความรู้สึกในเรื่องนั้น

3. องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประมาณค่า และมีความรู้สึกชอบไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันซึ่งติดตามมาก็คือความพร้อมที่จะทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย

Triandis (1971) อ้างถึงใน Leckenby (n.d.) ได้แยกองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็นรูปตัวแปรต่าง ๆ (ภาพที่ 1) ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระที่วัดได้ ได้แก่ สิ่งเร้า บุคคล สถานการณ์กลุ่ม และอื่น ๆ
2. ตัวแปรช่วย ได้แก่ การรู้ ความรู้สึก พฤติกรรม หรือการปฏิบัติ
3. ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้คำพูดที่แสดงถึงความเชื่อ คำพูดที่แสดงถึงความรู้สึก ปฏิกริยาที่แสดงออกถึงคำพูดเกี่ยวกับการปฏิบัติ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ

ที่มา: Leckenby (n.d.)

องค์ประกอบทั้งสามประการของทัศนคติดังกล่าว มีลักษณะสำคัญหลายประการต่าง ๆ กัน แต่ลักษณะที่องค์ประกอบทั้งสามมีร่วมกัน คือ ทิศทางและปริมาณขององค์ประกอบนั้น ๆ

ทิศทาง (direction) ทิศทางทัศนคติมี 2 ขั้วหรือ 2 ทิศทาง หมายถึง การประเมินค่า การรู้คิด การรู้สึกและการพร้อมกระทำไปในทางที่เป็นบวกหรือลบ ซึ่งหมายถึง ดีหรือเลว เช่น เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการรู้สึก องค์ประกอบทางการรู้สึกก็สามารถวัดว่าบุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นไปในทางบวกหรือลบ หรือในทางชอบ พอใจ หรือไม่ชอบไม่พอใจ ส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ ก็สามารถวัดได้ว่าบุคคลพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งนั้นในทางบวกหรือลบ ซึ่งทางบวก หมายถึง การพร้อมที่จะให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือ ส่วนทางลบก็หมายถึง ความพร้อมที่จะทำลายหรือขัดขวางความเจริญของสิ่งนั้น

ปริมาณ หมายถึง ความเข้มข้นหรือความรุนแรงของทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกหรือลบ กล่าวคือ บุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมาก แต่มีทัศนคติต่ออีกสิ่งหนึ่งเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้นหรือขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งนั้น

อย่างไรก็ตามทัศนคติของบุคคลไม่ได้สอดคล้องกับพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากทัศนคติเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งของพฤติกรรมเท่านั้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดทัศนคติ

ทัศนคติไม่เกิดโดยฉับพลัน แต่จะค่อย ๆ สะสมประสบการณ์หรือสิ่งเร้าต่าง ๆ ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคล ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ สรุปได้ 4 ประการ (ถวิล, 2526) ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง เป็นประสบการณ์ที่บุคคลได้พบกับเหตุการณ์นั้นมาด้วยตัวของเขาเอง และในการไปพบนั้นทำให้เกิดความฝังใจกลายเป็นทัศนคติของเขา เช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อกับบุคคลหนึ่ง เราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีประสบการณ์ที่ไม่ดีก็มักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ชอบบุคคลนั้นได้
2. การติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่น โดยปกติในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นในสังคมอยู่แล้ว จากผลของการติดต่อข่าวสารกับบุคคลอื่นจึงทำให้เรารับเอาทัศนคติหลาย ๆ อย่างเขาไว้โดยไม่ได้ตั้งใจ การเกี่ยวข้องกันนั้นจะอยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นแบบแผน โดยมากจะเป็นในกลุ่มครอบครัว วงศ์เครือญาติ หรือผู้ที่สนิทสนมกัน นอกจากนี้สื่อมวลชนก็เป็นช่องทางการสื่อสารชนิดหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติน้อยกว่าการสื่อสารแบบเผชิญหน้าก็ตาม แต่บางครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้เช่นเดียวกัน
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง มีบ่อยครั้งที่ทัศนคติของเราพัฒนาจากการลอกเลียนแบบคนอื่น กล่าวคือ เป็นการมองดูบุคคลอื่นว่าเขากระทำหรือปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างไร แล้วเราจำเอารูปแบบนั้นมาปฏิบัติซึ่งรูปแบบนั้นจะก่อให้เกิดทัศนคติได้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้เป็นรูปแบบนั้นเป็นบุคคลที่เขายอมรับและนับถือเพียงใด
4. องค์ประกอบของสถาบัน ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างสืบเนื่องจากสถาบัน อันได้แก่ วัด ครอบครัว หน่วยงาน สมาคม โรงเรียน องค์กรต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสถาบันเหล่านี้เป็นแหล่งที่มีส่วนในการสร้างทัศนคติได้อย่างมากมาย เช่น โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนให้เด็กได้ประพฤติปฏิบัติและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพในวันข้างหน้า ดังนั้นบุคคลทั่วไป

จึงมองว่าโรงเรียนเป็นสิ่งดีเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมียู่ในสังคมเพื่อช่วยพัฒนาความรู้ ความสามารถ ของบุคคลในสังคม

สุชา และ สุรางค์ (2521) ได้กำหนดปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วัฒนธรรมย่อมแตกต่างกันไปตามสังคมแต่ละสังคม
2. ครอบครัวมียอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างและปลูกฝังทัศนคติให้แก่สมาชิกในครอบครัวนั้น เพราะภายในครอบครัวจะมีลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ ความคิด การอบรม บ่มนิสัยสมาชิก โดยเฉพาะในวัยเด็กจะได้รับอิทธิพลจากครอบครัวอย่างมาก
3. กลุ่มเพื่อนมียอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ เพราะบุคคลย่อมต้องการยอมรับคำแนะนำ จากกลุ่มเพื่อน
4. บุคลิกภาพเป็นลักษณะของแต่ละบุคคลที่ปรากฏ บุคลิกภาพที่ต่างกันย่อมทำให้ทัศนคติแตกต่างกันได้ด้วย

Foster (1952) ได้สรุปแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดทัศนคติว่าขึ้นอยู่กับมูลเหตุ 2 ประการ กล่าวคือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีกับสิ่งของ บุคคล หรือสถานการณ์ จากการที่ได้พบ ชื่นเคย หรือทดลอง ถือว่าเป็นประสบการณ์โดยตรง หรืออาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ทางอ้อม เช่น การเห็นรูป การอ่าน การฟัง เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ บุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งใดเลยหากไม่มีประสบการณ์ ในสิ่งนั้นมาก่อนเพราะทัศนคติเป็นเรื่องของการรับรู้
2. ค่านิยมที่บุคคลยึดถือ แต่ละบุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกันไป การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะมีหรือไม่มีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความรู้สึกละอายหรือถูกข่มขู่ขึ้นอยู่กับค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่ม ถ้ากลุ่มเห็นว่าสิ่งใดดีบุคคลก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ตามสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมนั้นด้วย

Sherif and Sherif (1969) อ้างถึงใน นุศรา (2542) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดทัศนคติว่า ทัศนคติของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่การที่บุคคลเกิดทัศนคตินั้นเกิดจากการเรียนรู้ และได้ประสบการณ์ทั้งสิ้น

การสร้างและการเปลี่ยนทัศนคติ

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และแต่ละบุคคลมีประสบการณ์อันเป็นสิ่งเสริมสร้างทัศนคติต่างกันไป สิ่งแวดล้อมที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ทั้งทางตรงและทางอ้อมเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดทัศนคติขึ้น ทัศนคติจึงสร้างขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม สื่อมวลชน และสิ่งอื่น ๆ รอบตัว ในการสร้างและเปลี่ยนทัศนคติมีทฤษฎีที่สำคัญ ๆ หลายทฤษฎี แนวทฤษฎีต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ (พรพิมล, 2528)

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสร้างเงื่อนไขในการเสริมพลัง ในการสร้างทัศนคติ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการผ่านกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ กระบวนการเสริมสร้างพลัง และกระบวนการเลียนแบบเมื่อสิ่งเร้าตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปปรากฏขึ้นในเวลาเดียวกัน ณ สถานที่แห่งเดียวกันบ่อย ๆ จะเกิดความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าเหล่านี้ เช่น ประชาชนเห็นตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีทุกครั้ง ๆ จะเกิดความรู้สึกในทางที่ดีกับตำรวจ และย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อตำรวจ การเรียนรู้จะปรากฏขึ้นได้เมื่อมีการเสริมพลัง การสร้างและเปลี่ยนทัศนคติก็สามารถปรากฏขึ้นได้เมื่อมีการเสริมพลังเช่นกัน เพราะทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้นอกจากการสร้างความสัมพันธ์ การเสริมพลังแล้ว ทัศนคติสามารถเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการเลียนแบบบุคคลมักเลียนแบบผู้อื่นที่มีความยิ่งใหญ่มีความสำคัญยิ่งกว่า เช่น เด็กเลียนแบบพ่อแม่ ครูหรือจากผู้นำในสังคม เป็นต้น

การสร้างทัศนคติ และการเปลี่ยนทัศนคติไปจากเดิมจึงสามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ การเสริมพลังและการเลียนแบบ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้นับให้เห็นได้ชัดว่าทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งล่อใจ และความขัดแย้งในใจ ทฤษฎีจะมองการสร้าง และเปลี่ยนทัศนคติในแง่ที่บุคคลเกิดความขัดแย้งขึ้นในจิตใจบุคคลจะมีทัศนคติ ทางบวกต่อสิ่งใดขึ้นอยู่กับว่าสิ่งนั้นจะเกิดประโยชน์ต่อใจมากน้อยเพียงไรด้วย เช่น บุคคลทราบว่าการทุจริตต่อหน้าที่นั้นเป็น

เรื่องไม่ดี ไม่ถูกต้อง จึงเกิดทัศนคติในทางลบต่อการทุจริต แต่เมื่อทุจริตแล้วทำให้มีเงินทองใช้
 สุขสบายคนในครอบครัวไม่ลำบาก จึงทำให้ บุคคลดังกล่าวมีทัศนคติทางบวกต่อการทุจริตจาก
 ตัวอย่างนี้ จะเห็นว่าบุคคลจะเกิดความขัดแย้งในใจขึ้นจะมีทัศนคติในทางลบในขั้นแรก แต่ต่อมาเมื่อ
 ได้ผลตอบแทนทัศนคติเปลี่ยนไปเป็นทางบวกได้ทฤษฎีคล้ายกับทฤษฎีเรียนรู้ ซึ่งมีการสร้างสัมพันธ์
 มีเรื่องของการเสริมพลังเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย สิ่งที่แตกต่างกันไปอย่างเห็นได้ชัด คือ ทฤษฎีนี้จะอธิบาย
 ถึงการเปลี่ยนทัศนคติโดยเน้นที่ผลประโยชน์ หรือส่วนได้เสียที่บุคคลได้รับในการมีทัศนคติต่อ
 เรื่องหนึ่ง ๆ

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความสอดคล้องในการรับรู้ ทฤษฎีนี้ ตั้งอยู่บนรากฐานที่ว่าเมื่อข้อมูล
 ที่บุคคลรับรู้ไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเดิมที่บุคคลรับรู้ไว้แล้ว บุคคลจะเกิดภาวะไม่สบายใจ
 ภาวะไม่สบายใจนี้ จะถูกชักจูงให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมีการเปลี่ยนความรู้
 ความเข้าใจเสียใหม่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันในการรับรู้การเปลี่ยนทัศนคตินี้เกิดขึ้น
 เป็นกระบวนการ

สุชา และ สุรางค์ (2521) ได้กล่าวว่า ทัศนคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจาก

1. การชักชวน ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงใหม่ได้หลังจากที่ได้รับคำแนะนำ
 บอกเล่า หรือได้รับความรู้เพิ่มพูนขึ้น
2. การเปลี่ยนกลุ่ม สามารถเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลได้
3. การโฆษณาชวนเชื่อเป็นการชักชวนให้บุคคลหันมาสนใจหรือรับรู้ โดยการสร้างสิ่ง
 แปลก ๆ ใหม่ ๆ ขึ้น

Mcquire (1969) วิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนทัศนคติไว้ 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การเอาใจใส่บุคคลต้องยอมให้ความสนใจเอาใจใส่รับรู้การชักจูง
2. ความเข้าใจเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับฟังข่าวสาร

3. การยอมรับ โดยการยอมตามหรือการเลียนแบบที่ขบเคียง หรือการยอมรับเข้าไปภายในตน บุคคลอาจยอมรับเพราะได้ผลประโยชน์หรือพอใจที่จะเลียนแบบก็ได้

4. ความจำ การจะเปลี่ยนทัศนคติเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะจำเรื่องราวเกี่ยวกับทัศนคตินั้น ๆ นานเท่าใด ถ้าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อบุคคล ตัวบุคคลจะจำได้นาน

5. การกระทำ เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเปลี่ยนทัศนคติ คือการแสดงพฤติกรรมเพื่อแสดงการมีทัศนคตินั้น ๆ

หน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ

นิพนธ์ (2511) เห็นว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่ชี้บอกทิศทางของอาการแสดงออกของบุคคลที่จะกระทำต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิริยาโต้ตอบสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวหากบุคคลใดทำหรือแสดงอะไรบางอย่างออกมาต่อสิ่งใด ย่อมทำไปตามทัศนคติที่เขามีต่อสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติจึงมีอิทธิพลในการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสังคม

Katz et al. (n.d.) อ้างถึงใน นุศรา (2542) ได้กล่าวถึงหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติว่ามี 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ให้ความพอใจ ทัศนคติหลายอย่างช่วยให้เข้าใจโลกและสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้และเข้าใจการกระทำของบุคคลในสังคม สามารถอธิบายและคาดคะเนการกระทำของตนเอง และของบุคคลอื่น

2. หน้าที่ป้องกันตนเอง บ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องหาทางออกให้กับตนเอง เพื่อความสบายใจ เป็นต้นว่าการที่ว่าคุณคนอื่นตรง ๆ ก็จะหาทางออกป้องกันตนเองว่าการที่ตนทำเช่นนั้นก็เพราะมีความจริงใจกับเพื่อนฝูง

3. หน้าที่ในการปรับตัว ทัศนคติจะช่วยบุคคลในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม โดยปกติบุคคลมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญ และจะพัฒนาทัศนคติตามแนวทางที่คาดว่าจะสนองตอบความต้องการของตนได้ เช่น คนหันมาชอบการศึกษาเล่าเรียน เพราะเชื่อว่าการศึกษาสูงจะช่วยให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

4. หน้าที่ที่แสดงออกมาซึ่งค่านิยม ทศนคติช่วยให้บุคคลได้แสดงออก ซึ่งค่านิยมของตนเอง ตัวอย่างบุคคลที่มีความซื่อสัตย์มากก็จะแสดงออกโดยการไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

จากที่นักวิชาการได้กล่าวถึง หน้าที่ และประโยชน์ของทศนคติ พอสรุปได้คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยบุคคลจะพยายามแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัว ทำความเข้าใจ ประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อช่วยให้ความต้องการของตนเองบรรลุผล ทั้งนี้ทศนคติจะทำให้บุคคลนั้น เข้าใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว อันจะส่งผลให้บุคคลนั้นเปลี่ยนทศนคติได้

การวัดทศนคติ

ทศนคติเป็นสิ่งที่ไม่อาจสังเกต ไม่อาจเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น หรือสัมผัสได้ ทศนคติเป็นภาวะเชิงสันนิษฐานที่ต้องอนุมาน เพื่อที่จะทำการอนุมานเกี่ยวกับทศนคติ จึงได้มีการวัดขึ้นมากมายหลายวิธี (กมลรัตน์, 2527) ได้สรุปวิธีการวัดทศนคติไว้ 5 วิธี ดังนี้

1. โดยการประมาณความรู้สึกของตนเอง วิธีการวัดทศนคติทางสังคม โดยการประมาณความรู้สึกของตนเองนี้มีนักจิตวิทยาสังคมได้พยายามสร้างเครื่องมือขึ้นมาวัด เป็นมาตราส่วนประมาณความรู้ ซึ่งมีอยู่หลายมาตรวัด (scale) มาตรวัดที่เป็นที่ยอมรับกันมาก ได้แก่

1.1 มาตรวัดแบบเทอร์สโตน (Thurstone scale) มาตรวัดนี้สร้างโดย หลุยส์ เทอร์สโตน (Louis Thurstone) ในปี ค.ศ. 1928 มีทั้งหมด 11 ระดับความรู้สึก โดยระดับต้นที่ 1-5 เป็นทศนคติทางบวก เช่น ความรู้สึกเห็นด้วย พอใจ ชอบ โดยมีระดับต่ำสุด คือ 1 ไปเรื่อย ๆ จนถึงระดับสูงสุด คือ 5 สำหรับระดับ 6 จะเป็นความรู้สึกกลาง ๆ กำกึ่งระหว่างทศนคติทางบวกกับทศนคติทางลบ และระดับท้ายที่ 7-11 เป็นทศนคติทางลบ เช่น ความรู้สึกไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ ไม่ชอบ โดยมีระดับต่ำสุด คือ 7 ไปเรื่อย ๆ จนถึงระดับสูงสุด คือ 11

1.2 มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) สร้างโดย เร็นซิส ลิเคิร์ต (Rensis Likert) ในปี ค.ศ. 1930 มีทั้งหมด 5 ระดับความรู้สึก (ภาพที่ 2) มาตรวัดนี้เป็นที่ นิยมใช้อย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถสร้างได้โดยไม่ยาก การสร้างแบบวัดทศนคติต้องกำหนดให้ข้อความทุกข้อมีความสำคัญเท่ากันหมด คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนคือผลรวมของคะแนนทุกข้อ ในแบบวัดทศนคติแบบลิเคิร์ต ถือว่าผู้ที่มีทศนคติที่ดีต่อสิ่งใด ก็ย่อมมีโอกาสมากที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่

สนับสนุนสิ่งนั้น หากผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งใด โอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็จะมีน้อย ในทำนองเดียวกันผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งใด โอกาสการตอบเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุน สิ่งนั้นก็จะมีน้อย และโอกาสการตอบเห็นด้วยกับข้อความต่อต้านสิ่งนั้นก็จะมีมาก ทั้งนี้คะแนนรวม ของทุกข้อจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ตอบแต่ละคนในแบบวัดทัศนคติ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
(ระดับ) 5	4	3	2	1
----- ----- ----- ----- -----				

ภาพที่ 2 มาตรฐานวัดทัศนคติของ ลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับความรู้สึก

1.3 มาตรฐานวัดแบบโบการ์ดัส (Bogardus scale) มาตรฐานนี้สร้างขึ้นโดย อีมอริ โบการ์ ดัส (Emory Bogardus) ในปี ค.ศ. 1925 เป็นมาตรฐานวัดที่วัดทัศนคติด้านสังคม (social distance scale) โดยการสร้างข้อคำถามขึ้นมา 7 ข้อ แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับ ความรู้สึกที่แท้จริงเพียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป

1.4 มาตรฐานวัดที่ใช้ความหมายของคำที่แตกต่างกัน มาตรฐานนี้สร้างโดยออกสกู๊ด ชูไซ และเทนเนน บวม (Osgood, Suci and Tennenbaum) ในปี ค.ศ. 1957 เป็นมาตรฐานวัดที่ใช้คำหรือวลีที่มีความหมายที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ มีระดับที่ประมาณความรู้สึก 7 ระดับในแต่ละคำหรือวลีนั้น และ แบ่งการวัดทัศนคติเป็น 3 แบบ คือ

1.4.1 มาตรฐานวัดประเมินผล (evaluation scale) เป็นการวัดการประเมินความรู้สึก ได้แก่ ดี-เลว ชม-หวน ชอบ-ไม่ชอบ พอใจ-ไม่พอใจ เป็นต้น

1.4.2 มาตรฐานวัดที่แสดงถึงพลัง (potency scale) เป็นการวัดความแข็งแรง ได้แก่ แข็ง-อ่อน หนัก-เบา เป็นต้น

1.4.3 มาตรวัดที่แสดงถึงการแสดงออกหรือการเคลื่อนไหว (activity scale) เป็นการแสดงความเคลื่อนไหว โดยใช้คำคุณศัพท์อธิบาย ได้แก่ ช้า-เร็ว เนื้อหา-กระตือรือร้น เป็นต้น

1.5 นอกจากมาตรวัดที่ได้รับความนิยม 4 แบบใหญ่ ๆ แล้วยังมีมาตรวัดอีก 2 แบบ คือ

1.5.1 มาตรวัดที่ใช้คำถามในทำนองการยอมรับหรือปฏิเสธ

1.5.2 มาตรวัดที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด

2. การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก เทคนิคการวัดทัศนคตินี้เริ่มใช้โดย ลาปีแอร์ (La Preere's) ในปี ค.ศ. 1934 โดยการสร้างสถานการณ์นั้นระยะหนึ่ง จนกระทั่งเราเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์นั้น แล้วผู้ศึกษาหรือผู้วัดทัศนคติต้องสังเกตพฤติกรรมที่เขาแสดงออกตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดการสร้างสถานการณ์

3. การตีความหมายหรือแปลความหมาย เป็นการวัดทัศนคติจากปฏิกิริยาที่บุคคลแสดงต่อสิ่งเร้าบางชนิด เทคนิคการวัดทัศนคติแบบนี้มีหลายวิธี ได้แก่

3.1 การดูภาพ แล้วเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากภาพ

3.2 การดูภาพหยดหมึก แล้วบอกว่าภาพที่เห็นคืออะไร พร้อมเหตุผลว่าทำไมจึงเห็นภาพเช่นนั้น

3.3 การทำนายพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นของบุคคลหรือตัวละครจากปฏิกิริยาในแต่ละวิธี จะเป็นการแสดงทัศนคติของบุคคลที่ไม่รู้ตัว วิธีการเหล่านี้ นักจิตวิทยานิยมใช้มาก โดยมีเกณฑ์การตีความหรือการแปลความหมาย หรือการแปลผลจากปฏิกิริยา ที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ว่าปฏิกิริยาเช่นนั้นแสดงถึงทัศนคติ และอยู่ในเกณฑ์ปกติ หรือเบี่ยงเบนไปจากปกติแล้วหรือยัง

4. การทำงานบางอย่างที่กำหนดให้การวัดทัศนคติด้วยวิธีนี้ นักจิตวิทยาสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมที่บุคคลแสดงการทำงานบางอย่างที่กำหนดให้ นั่น เป็นผลจากความรู้สึกนึกคิดของเขานั้นเอง

5. ปฏิกริยาตอบสนองทางร่างกาย นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มักจะรายงานผลการศึกษาด้านทัศนคติ หรือการวัดทัศนคติ โดยการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้น (intensity) หรือความรุนแรง (extremity) ของทัศนคติกับปฏิกริยาตอบสนองทางร่างกาย เช่น การตอบสนองต่อการช็อตไฟฟ้า อัตราการเดินของหัวใจก่อนที่ การขยายของม่านตา มากกว่าที่จะกล่าวถึงทิศทางของทัศนคติ เช่น ทัศนคติทางบวก และทัศนคติทางลบ

จากความหมายต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของคนเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่อาจจะสนับสนุนหรือต่อต้านต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ ซึ่งทัศนคติเป็นสิ่งที่บ่งบอกทิศทางของคนเราต่อการกระทำต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ แนวคิด และกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับความสำคัญของทัศนคติ คือ เป็นลักษณะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมในทางต่อต้านหรือสนับสนุนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของบุคคลใดจะสอดคล้องกับทัศนคติที่มีอยู่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับขอบจารีตนิสัยของบุคคลนั้น และการคาดผลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย โดยลักษณะของทัศนคติที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึก หรืออารมณ์นั้นเอง และสิ่งเหล่านี้ได้กำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ชอบ หรือไม่ชอบ เป็นต้น

ส่วนหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ สามารถ สรุปได้คือ ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยบุคคลจะพยายามแสวงหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทำความเข้าใจประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อช่วยให้ความต้องการของตนเองบรรลุผล ทั้งนี้ทัศนคติจะทำให้บุคคลนั้นเข้าใจสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว อันจะส่งผลให้บุคคลนั้นเปลี่ยนทัศนคติได้

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำนิยามและที่มาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่าง คำว่า Ecology หรือ นิเวศวิทยากับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยว ยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ “Green Tourism” แทน “Ecotourism” ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบรักษาสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

สำหรับประเทศไทย ได้มีการบัญญัติศัพท์คำว่า “Ecotourism” เป็นภาษาไทย โดยมีการประยุกต์ใช้ไว้หลายคำ โดยเฉพาะคำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จากการพิจารณาของราชบัณฑิตยสถาน ระบุว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ควรจะเป็นศัพท์ ที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และสื่อความหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศได้เหมาะสมมากที่สุด (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

Hector Ceballos – Lascurain (1988) อ้างโดย ดร.รชนี และ สุรเชษฐ์ (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชมศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น เช่นเดียวกับ The Ecotourism Society (1991) แต่ต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น ต่อมาคำนิยามข้างต้นของ The Ecotourism Society (1991) ก็ได้รับการปรับปรุงโดย Western (1991) อ้างโดย ทรงศักดิ์ (2542) ให้สั้นและกะทัดรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น

สำหรับ ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) นิยามไว้ว่าเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดจิตสำนึกและมีการจัดการให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากการที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นั่นคือการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของในท้องถิ่น โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงตามธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศเอาไว้ได้ด้วย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจนถึงการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวรูปแบบนี้กำลังได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) ดังนั้นในการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกเหนือจากเรื่องของเศรษฐกิจแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย (Smith, 1996)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) อ้างถึงการประชุม Earth Summit ที่ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2535 ได้ก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งในแง่การอนุรักษ์ในระดับท้องถิ่นจนถึงการอนุรักษ์ ป้องกันและแก้ไขวิกฤตการณ์ของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศ

2. กระแสความต้องการของตลาดท่องเที่ยวในด้านการศึกษาเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยวและ ในทุกส่วนของสังคม เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มาจากรากหญ้า (grass – root) อันจะเป็นหลักประกันที่จะให้การพัฒนาที่มีทิศทางที่ถูกต้อง มีการกระจายรายได้ที่เหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น

ดวงดาว (2540) ให้ความเห็นว่าพลังจาก 3 กระแสนี้เอง ก่อให้เกิดทางเลือกในการท่องเที่ยว แบบใหม่ที่มีการนำเสนอในหลายรูปแบบ และรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการกล่าวถึงมากที่สุด คือ ecotourism ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ครรชนี (2544) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ รูปแบบการใช้เวลาว่างของคน ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่เกี่ยวกับแนวทางของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ นั่นคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วรรณพร (2540) ได้สรุปถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม

2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากร ชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์

3. การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว เป็นการศึกษาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้าน คุณธรรมจริยธรรมและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ชุมชนในที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. ในการสร้างหรือการจัดการใด ๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนด้านการท่องเที่ยวก็ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ

5. ในการวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยวและให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญ ในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานหรือข้าวตัวเอง อย่างไรก็ตามบริษัทที่ท่องเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนาน ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้ชีวิตที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอทั้งปี ไม่ใช่เฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของชุมชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่ตอบคำถามพื้นฐานทางเศรษฐกิจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1. องค์ประกอบด้านการจัดการ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ รวมถึงการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ท่องเที่ยว คือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติเป็นหลัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แห่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้นี้ได้หมายรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ทั้งในส่วนของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของลักษณะพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบที่ไม่ครบถ้วน ความสมบูรณ์จะลดน้อยลงจนอาจต้องจัดการการท่องเที่ยวนั้น ให้เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ และเมื่อพิจารณา ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านครบสมบูรณ์ กล่าวคือ ราษฎรหมู่ที่ 2 ได้รวมกลุ่มเป็นคณะกรรมการหมู่บ้านขอดูแลพื้นที่ที่อนุรักษ์เป็นพื้นที่สีเขียว จากกรมป่าไม้เพื่อจัดทำเป็นศูนย์ศึกษาธรรมชาติ และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยร่วมกันจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

โดยการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นภายใต้กฎกติกาที่กำหนดขึ้น และมีวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรม ชวามอญ และศาสนสถานต่าง ๆ จึงมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านตามหลักการ

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กล่าวถึง กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความสนุกเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบด้านลบน้อยที่สุด หรือเป็นผลกระทบที่อยู่ในวิสัยที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องจัดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 19 กิจกรรม ประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ มี 9 กิจกรรม ได้แก่ เดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ส่องสัตว์หรือดูนก เทียวถ้ำหรือน้ำตก พายเรือแคนู หรือคายัค หรือเรือใบ กระดานโต้ลม ดำน้ำ คุปะการังน้ำตื้น และคุปะการังน้ำลึก ตั้งแคมป์ ล่องแพ และขี่ม้าหรือนั่งช้าง
2. กิจกรรมเชิงนิเวศ มี 5 กิจกรรม ได้แก่ การถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง ศึกษาท้องฟ้า จักรยานท่องเที่ยว (เสือภูเขา) ปีน/ไต่เขา ตกปลา
3. กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มี 5 กิจกรรม ได้แก่
  - 3.1 ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์
  - 3.2 ศึกษาเรียนรู้ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์
  - 3.3 ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม
  - 3.4 ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน
  - 3.5 ศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมบางประเภทที่แม้ว่าจะไม่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาการจัดการให้มีโอกาสเสริมแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น การล่องเรือ ชมธรรมชาติ ชมทิวทัศน์ การพักผ่อนปิกนิก เล่นน้ำ ว่ายน้ำ อาบแดด นมัสการกราบไหว้

ตามความเชื่อหรือแสวงบุญ ชมหรือร่วมเล่นกีฬา การประชุมสัมมนา และการบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะสมกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย ซึ่งสามารถจัดเป็นกิจกรรมที่มีแนวโน้มเป็นกิจกรรมเชิงนิเวศหรือกึ่งนิเวศ และต้องมีการจัดการเพื่อลดผลกระทบด้วย หากปราศจากมาตรการลดผลกระทบที่ดีแล้ว กิจกรรมเหล่านี้ก็อาจจะเป็นตัวเร่งการทำลายทรัพยากรให้เสียหายเร็วยิ่งขึ้นได้

เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในความคาดหวังเป้าหมายสูงสุด คือ ผลงานของการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งระบบ เพื่อให้สามารถตอบสนองกระแสความต้องการด้านอนุรักษ์กระแสความต้องการของตลาด และกระแสของการพัฒนาชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวบริหารจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่มีจุดมุ่งหมายขึ้นตอน และวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ สามารถกำหนดผลสำเร็จของการจัดการและโครงข่ายเชื่อมโยงที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการปรับสภาพความสมดุลของกระแสความต้องการของแต่ละด้านในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการรักษาระบบนิเวศ

การจัดการในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถควบคุมขนาดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

1. ทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวและองค์การบริหารจัดการสามารถอำนวยความสะดวก ดำรงสถานภาพ บทบาทหน้าที่ และพื้นตัว ได้ตามสภาพธรรมชาติ
2. นักท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีขีดความสามารถในการจัดการเกิดความภูมิใจ และยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้สรุปในรายงานผลการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศเกี่ยวกับลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่าจะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่วนการวัดความเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น สามารถพิจารณาระดับความเข้มข้นได้จากปัจจัยต่อไปนี้

1. ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาประเภทและรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมไปเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ การอนุรักษ์ การรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม และการสร้างความตระหนักในการพัฒนาที่ยั่งยืน ระดับความเข้มข้นของความสนใจมีดังนี้

1.1 สนใจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น มีความสมบูรณ์หลากหลายต้องใช้ความตั้งใจในการท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่แตกต่างจากความเคยชินตามปกติ

1.2 มีกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา เรียนรู้ สัมผัส และดูแลรักษาสภาพธรรมชาติและระบบนิเวศ เช่น การศึกษาธรรมชาติ การเดินป่า การดำน้ำดูปะการัง การดูนก ส่องสัตว์ เป็นต้น

2. การเตรียมตัวก่อนเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะมี

2.1 มีการเตรียมการศึกษาหาความรู้ โดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ/หรือเข้ารับการอบรมก่อนเดินทาง หรือโดยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ก่อนเดินทาง

2.2 มีการเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการท่องเที่ยวครบถ้วนด้วยตนเอง หรือตามคำแนะนำโดยให้ความสำคัญในอุปกรณ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่ทิ้งให้เป็นขยะในขณะท่องเที่ยว เช่น ขวดน้ำ กล่องอาหาร

3. การปฏิบัติตัวในการท่องเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะ

3.1 ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ หรือที่เห็นสมควร

3.2 มีความกระตือรือร้นในการรักษาสิ่งแวดล้อม

3.3 มีความสนใจใฝ่รู้ในระหว่างการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อข้อมูล กิจกรรม การสื่อความหมาย หรืออื่น ๆ ที่จะเสริมสร้างความรู้ และความตระหนักที่ดี

3.4 มีความยินดีง่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการจ่ายทางตรงลงในพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น การบริจาค การจ่ายค่าบริการ การส่งเสริมแนะนำ เป็นต้น

3.5 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

4. การปฏิบัติหลังการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีความรักและหวงแหนทรัพยากรที่ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการท่องเที่ยว

4.2 มีการเรียนรู้ต่อเนื่อง

4.3 ช่วยเป็นสื่อ ขยาย เผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับต่อผู้อื่น

จากเกณฑ์การพิจารณาทั้ง 4 ประการดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามิได้ใช้เกณฑ์ในเรื่องขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว เชื้อชาติ หรือเกณฑ์การใช้จ่าย เป็นตัววัดความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น นักท่องเที่ยวขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวที่ใช้จ่ายเงินมาก หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย จึงอาจมีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ หากมีลักษณะตามเกณฑ์ 4 ประการดังกล่าว

นโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยไว้ใน ส่วนที่ 3 : การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ว่าแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน สามารถทำได้โดยการให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว การป้องกันมิให้วัฒนธรรมของท้องถิ่นได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดเขตอนุรักษ์และเขตพัฒนาสำหรับแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร โดยรัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2546)

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวน และฟื้นตัวได้ยาก การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษาสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว
3. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชน ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

4. ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรและกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

5. นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและ กระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

6. สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนด แนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

7. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อย่างเคร่งครัดโดยเน้นการแนะนำตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

8. จัดทำแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

9. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในแนวตั้งและแนวนอนโดยให้มีการ ประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ในการสัมมนาระดับนานาชาติเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการอนุรักษ์ป่าและ การพัฒนาชุมชน” พ.ศ. 2540 ที่จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการผสมผสาน ระหว่างการอนุรักษ์ธรรมชาติกับการพัฒนาชุมชน โดยหลักการพื้นฐานประการหนึ่งของการท่องเที่ยว เชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นและชุมชนใกล้เคียง ในการได้รับผลประโยชน์โดยตรง จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เน้นการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่น เพื่อให้รายได้จากการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นเสมือนการเปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยว และสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนงาน การบริหารจัดการทรัพยากรและ

กระจายอำนาจตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน (ยศ, 2544)

ดรชนี (2544) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนว่าเป็นกิจการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการจัดการโดยชุมชน ซึ่งหมายถึงการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้แล้วนำรายได้ดังกล่าวไปเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนให้ดีขึ้น

จากนิยาม ความหมาย สามารถสรุปหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน โดยแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ คือ

1. มิติทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งที่เป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ในการเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวมากกว่าการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และควรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ ถ้าหากชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ดูแลรับผิดชอบทรัพยากรท่องเที่ยวเสียก่อน
2. มิติทางด้านชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจะต้องมาจากความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ไม่ใช่ต้องการเพียงแค่งินที่ได้จากการท่องเที่ยว แต่เป็นความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีแผนงานมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติ คนในชุมชนมีทักษะในการจัดการการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง สุดท้ายคือ ควรมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและคืนส่วนหนึ่งให้กับการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว
3. มิติทางด้านนักท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวควรได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ธรรมชาติและวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดี ย่อมส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวควรได้รับการบริการที่เหมาะสม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. มิติด้านการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยึดถือตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีตลาดการท่องเที่ยวและมีส่วนแบ่งการตลาดเพื่อให้การท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ มีมาตรการการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยวและกฎระเบียบการท่องเที่ยวที่เป็นที่ยอมรับของชุมชน สุดท้ายคือมีการติดตามประเมินผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวหรือไม่

ดร.ชนิ (2544) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเพื่อรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นควรประกอบด้วยมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

1. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่
2. มีระบบการกำจัดขยะและป้องกันมลพิษ
3. มีการกำหนดและจำแนกเขตการใช้พื้นที่
4. มีการติดตามตรวจสอบประเมินผลกระทบ
5. มีมาตรการอนุรักษ์พลังงานและทรัพยากร
6. มีมาตรการ ระเบียบการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนสำหรับทุกฝ่าย
7. สิ่งอำนวยความสะดวกควรมีขนาดเล็ก เหมาะสมกับนิเวศท้องถิ่น

สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบ การดำเนินการต้องเน้นการรักษาระบบนิเวศและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนนั้นจัดเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างหนึ่งเพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นให้ชุมชนเป็นเจ้าของ ชุมชนดำเนินการและชุมชนได้รับผลประโยชน์แต่ยังคงรักษาทรัพยากรเอาไว้ได้

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ยูวัฒน์ (2526) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง และต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้หากมีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง ส่วนสุรีย์ (2542) และปกรณ์ (2530) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ไขปัญหา การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอย่างปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่นเดียวกันกับ นิรันดร์ (2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึงการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ ของสถานการณ์กลุ่ม อันเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

เจิมศักดิ์ (2526) สมศักดิ์ (2532) และวิไลพร (2534) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะเดียวกัน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนและตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

นิรันดร์ (2527) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ประชาชนต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม ต้องได้รับการสนับสนุนและประชาชนต้องมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วม นอกจากนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นกับเงื่อนไขของเวลา ความเหมาะสมกับสถานการณ์ และประชาชนต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วม ซึ่งไชยชนะ (2536) ได้เสนอเงื่อนไขของการมี

ส่วนร่วม 3 ประการ ได้แก่ ความช่วยเหลือจากภายนอก ความพร้อมภายใน การจัดองค์กร และกิจกรรมในรูปของสิ่งจูงใจ

ชูเกียรติ (2536) และสมควร (2542) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมในแนวทางเดียวกันว่ามี 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ทั้งการสื่อสารมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นต้น ส่วนสุเมธ (2531) สรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจากกรณีศึกษาของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้านแบบเคหบาลคือ ปัจจัยทางด้านอายุ สถานภาพทางสังคม และความรู้ความเข้าใจที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนไม่ว่าจะโดยปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนได้ร่วมคิดริเริ่ม ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง และแบ่งปันผลประโยชน์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

มาตรา 46

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 56

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของคน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมรวมทั้งได้ให้โอกาสการอิสระ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 79

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา 290

เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่
- 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน
- 3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกพื้นที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

2. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

เจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดตั้งเป็นสภาตำบลฯ ซึ่งดูจากความสามารถในการหารายได้ของแต่ละตำบลเป็นเกณฑ์ ผลจากพระราชบัญญัตินี้จะทำให้สภาตำบลที่มีรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุนจากราชการย้อนหลัง 3 ปีติดต่อกัน) เฉลี่ยเกิน 500,000 บาท ต่อปีขึ้นไป ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อตำบลและประชากรในพื้นที่ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อำนาจและหน้าที่ของสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตราไว้ในมาตราดังนี้

มาตรา 23

ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของสภาตำบลไว้ว่า "ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายสภาตำบลดำเนินกิจกรรมภายในตำบล ดังต่อไปนี้

- (4) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"

มาตรา 67

ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า "ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

(7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"

พื้นที่ศึกษา : ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

อาณาเขต ขนาดและที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง (2549) ได้รายงานไว้ว่าชุมชน ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีทั้งหมด จำนวน 13 หมู่ มีขนาดพื้นที่ 3.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 2343.75 ไร่ บริเวณตั้งอยู่ทางตอนใต้ของกรุงเทพมหานครและใกล้ปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่บางส่วน ซึ่งทางราชการได้ประกาศให้อนุรักษ์เป็นพื้นที่สีเขียว โดยกรมป่าไม้ เป็นหน่วยงานที่ดูแลอยู่ มีอาณาเขตติดต่อกับข้างเคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลบางยอ
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลบางกระสอบ
ทิศใต้	ติดกับ แม่น้ำเจ้าพระยา และเทศบาลเมืองพระประแดง
ทิศตะวันตก	ติดกับ เทศบาลเมืองลาดหลวง และเทศบาลเมืองพระประแดง

สภาพภูมิประเทศ

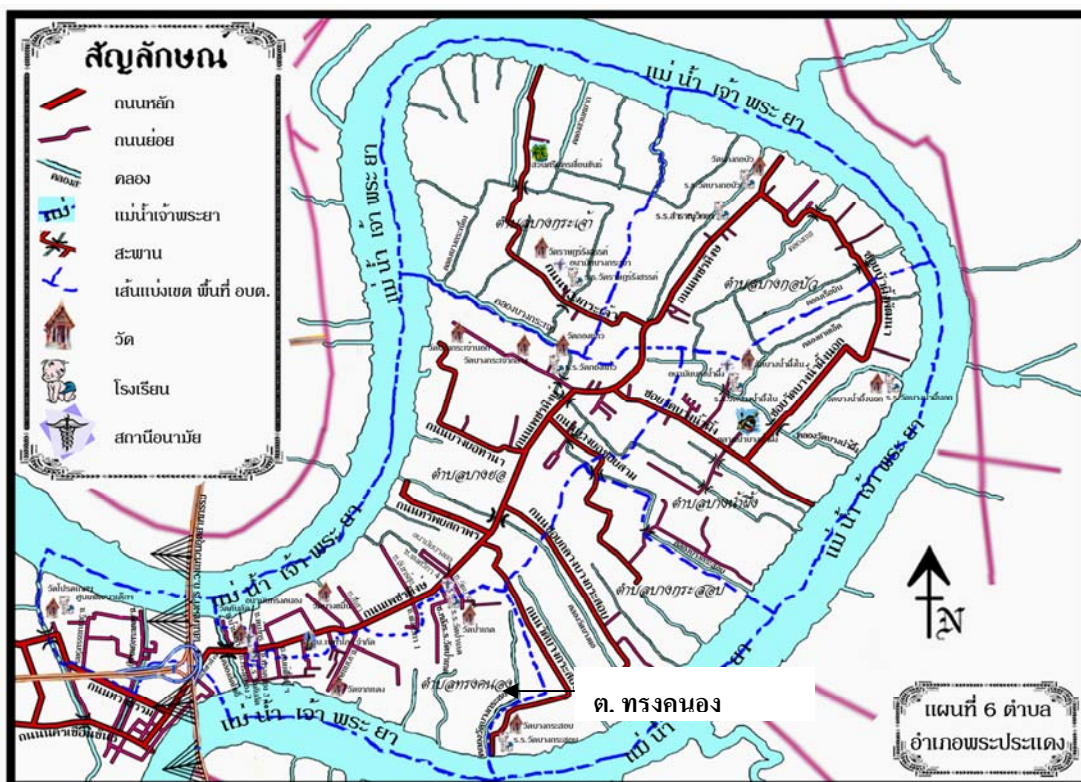
ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง และพื้นที่ทั้ง 6 ตำบล ของอำเภอพระประแดง เป็นพื้นที่ดินทั่วไปเกิดจากการสะสมตะกอนจากแม่น้ำเจ้าพระยาประกอบด้วยบริเวณที่อยู่ใกล้ปากแม่น้ำ น้ำทะเลขึ้น – ลง มีผลกระทบต่อพื้นที่บางกะเจ้าโดยตรง ในฤดูแล้งเมื่อน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยามีปริมาณน้อยทำให้น้ำทะเลหนุนสูงขึ้นไปจนถึงจังหวัดนนทบุรีและปทุมธานี แต่ในทางกลับกันในฤดูน้ำหลากน้ำจืดในแม่น้ำมีปริมาณมาก เมื่อน้ำทะเลหนุนก็ทำให้น้ำในแม่น้ำ

ล้นฝั่งน้ำบริเวณนี้จึงเกิดสภาพน้ำกร่อย พืชที่งอกงามดีในบริเวณนี้จึงเป็นพืชที่สามารถปรับตัวได้ ทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด เช่น ต้นจาก มะพร้าว ลำพู โกงกาง จิกน้ำ และตีนเป็ดน้ำ เป็นต้น

บริเวณบางกะเจ้าเป็นดินตะกอนจากแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีปุ๋ยอินทรีย์และแร่ธาตุต่าง ๆ ที่เหมาะสำหรับการเกษตร หากปลูกไม้ผลจะได้ผลไม้มี่มีรสชาติดี หวานแหลมกว่าที่อื่นเพราะมีแร่ธาตุและความกร่อยของน้ำมาเสริม ดังนั้นผลไม้มี่จากพื้นที่บางกะเจ้า จึงเป็นที่ต้องการของประชาชน เกษตรกรมีการพัฒนาที่ดินเพื่อป้องกันน้ำท่วม โดยการยกทรงและทำคันดินรอบพื้นที่สวนเพื่อป้องกันน้ำท่วมขังแช่รากไม้ ในฤดูแล้งยังใช้ป้องกันน้ำเค็มอีกด้วย การยกทรงสวนแทนการถมที่เป็นภูมิปัญญาของเกษตรกรเพราะทำให้เกิดร่องคูน้ำแจกจ่ายน้ำไปยังแปลงเกษตรต่าง ๆ อย่างทั่วถึง สามารถควบคุมระดับน้ำได้ดินได้ ดังนั้นต้นไม้ที่ปลูกในสวนดังกล่าวจึงงอกงามและให้ผลผลิตดี

มาตราส่วน 1:50,000

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงแนวเขตตำบลทรงคนอง อำเภอลำลูกกา จังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง (2549)

ประชากร

ประชากรของตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,077 คน และจำนวนครัวเรือน 1,296 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,736 คน/ตารางกิโลเมตร

หมู่ที่ 1	จำนวนประชากร 340 คน	จำนวนครัวเรือน 78 ครัวเรือน
หมู่ที่ 2	จำนวนประชากร 376 คน	จำนวนครัวเรือน 85 ครัวเรือน
หมู่ที่ 3	จำนวนประชากร 560 คน	จำนวนครัวเรือน 98 ครัวเรือน
หมู่ที่ 4	จำนวนประชากร 285 คน	จำนวนครัวเรือน 43 ครัวเรือน
หมู่ที่ 5	จำนวนประชากร 365 คน	จำนวนครัวเรือน 50 ครัวเรือน
หมู่ที่ 6	จำนวนประชากร 614 คน	จำนวนครัวเรือน 79 ครัวเรือน
หมู่ที่ 7	จำนวนประชากร 213 คน	จำนวนครัวเรือน 39 ครัวเรือน
หมู่ที่ 8	จำนวนประชากร 260 คน	จำนวนครัวเรือน 75 ครัวเรือน
หมู่ที่ 9	จำนวนประชากร 700 คน	จำนวนครัวเรือน 120 ครัวเรือน
หมู่ที่ 10	จำนวนประชากร 270 คน	จำนวนครัวเรือน 51 ครัวเรือน
หมู่ที่ 11	จำนวนประชากร 847 คน	จำนวนครัวเรือน 293 ครัวเรือน
หมู่ที่ 12	จำนวนประชากร 845 คน	จำนวนครัวเรือน 150 ครัวเรือน
หมู่ที่ 13	จำนวนประชากร 742 คน	จำนวนครัวเรือน 138 ครัวเรือน

สภาพภูมิอากาศ

อากาศเป็นแบบชายทะเลไม่ร้อนจัด ในฤดูร้อนมีความชื้นในอากาศสูง เนื่องจากอิทธิพลจากลมชายทะเล และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีปริมาณฝนตกมากช่วงเดือนกันยายนและตุลาคม ช่วงเดือนกันยายนมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด และช่วงเดือนธันวาคมมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุด สภาพอากาศเป็นไปตามฤดูกาล

ฤดูร้อน	เริ่มจากเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มต้นจากเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มต้นจากเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์

ข้อมูลด้านอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นตำบลที่อยู่ติดกับเทศบาลเมืองพระประแดง เทศบาลตำโงใต้ และเทศบาลลัดหลวง ทำให้มีการขยายโอกาสในการจ้างงานให้กับประชาชนจำนวนมาก ส่วนอาชีพรองลงมาคือการประกอบอาชีพธุรกิจประเภทกิจการต่าง ๆ เช่น ร้านค้าปลีกย่อย อาชีพบริการ ฯลฯ บางส่วนประกอบอาชีพเกษตรกรรม และส่วนน้อยรับราชการ

นโยบายภาครัฐ

รัฐบาล โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (สผ.) มีนโยบายที่จะอนุรักษ์พื้นที่บริเวณบางกะเจ้าให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเป็น “ปอด” ปกป้องอากาศตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2520 ให้อนุรักษ์พื้นที่สีเขียวบริเวณบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เนื้อที่ 11,819 ไร่ ซึ่งประกอบด้วย ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกอบัวและตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยกำหนดเป็นโครงการสวนกลางมหานครและได้ก่อสร้างสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ เนื้อที่ 148 ไร่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกรุณาโปรดเกล้า พระราชทานชื่อสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติว่า “ศรีนครเขื่อนขันธ์” ซึ่งหมายถึงสวนสาธารณะที่เป็นศรีแก่นครเขื่อนขันธ์ เมื่อปี 2540 ณ ตำบลบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง

โครงการสวนกลางมหานครมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติของบริเวณโครงการให้เป็นพื้นที่สีเขียวประเภทสวนสาธารณะ และประเภทเกษตรสมบูรณ์ที่ให้ผลิตผลทางการเกษตรที่ดี และรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมไว้อย่างถาวร (2) เพื่อปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของบริเวณพื้นที่โครงการ ทั้งที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ชุมชนโดยกำหนดขนาดของชุมชนให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของธรรมชาติ และสาธิตปลูก สาธิตปลูกการที่จะรองรับได้ หรือป้องกันมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (3) เพื่อจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งให้เป็นสวนสาธารณะ สวนพฤกษชาติ และสวนรุกขชาติ ซึ่งเป็นที่รวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เท่าที่สามารถปรับปรุงสภาพดินและน้ำของพื้นที่ได้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ในการศึกษา และเพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และ (4) เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นสีเขียวตลอดไป และได้โอนอำนาจหน้าที่ในการจัดการพื้นที่ให้กรมป่าไม้เป็นผู้ดูแล ซึ่งเป็นไปตามการปฏิรูประบบราชการ

ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวได้มีต้นไม้ขึ้นปกคลุมทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น ต้นจาก มะพร้าว ลำพู โกงกาง จิกน้ำ ตีนเป็ดน้ำ เป็นต้น จนทำให้มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่จำนวนมาก เช่น นก จำนวน 85 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 13 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 28 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 9 ชนิด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม;2548)ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงสภาพป่าธรรมชาติ หากมีการปรับปรุงเส้นทาง การเดินเส้นทางจักรยาน เส้นทางสำหรับเรือก็จะสามารถส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวได้

สำหรับจังหวัดสมุทรปราการได้จัดทำแผนและยุทธศาสตร์จังหวัดที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในบริเวณอำเภอพระประแดง และได้กำหนดให้บริเวณ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะสอบ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และพัฒนา พื้นที่ 6 ตำบล ของอำเภอพระประแดง ณ สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติ “ศรีนครเขื่อนขันธ์” ตำบลบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในวันพฤหัสบดีที่ 30 พฤศจิกายน 2549 ดังนี้

“การดำเนินการปรับปรุงสวนสาธารณะฯ นั้น ให้มูลนิธิชัยพัฒนาเป็นแกนกลาง ในการประสานการดำเนินการจัดทำแผนโครงการปรับปรุงสวนสาธารณะฯ ในการดำเนินการให้พิจารณาให้เป็นไปตามสภาพเดิมเน้นภูมิสังคมเป็นหลัก รวมทั้งควรมีการชักชวนราษฎรให้มาร่วมทำกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นการเชิญชวนราษฎรมาปลูกและบำรุงดูแลต้นไม้ สำหรับต้นไม้ที่นำมาปลูกเพิ่มให้พิจารณาปลูกต้นก้ามปูและต้นจิกน้ำ”

“ให้อนุรักษ์พื้นที่เป็นพื้นที่สีเขียว โดยพัฒนา และใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะเป็นชุมชนดั้งเดิม ที่มีการอนุรักษ์วิถีชีวิต และความเป็นอยู่เรียบง่ายในอดีต มีการควบคุมสิ่งปลูกสร้างอย่างเป็นระบบ รวมทั้งดูแลด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นต้นแบบการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอันจะนำมาซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป” (มูลนิธิชัยพัฒนา, มปป)

สถานที่ท่องเที่ยว ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และศาสนสถาน ที่น่าสนใจ

1. ประเพณีสงกรานต์พระประแดง

ในวิถีชีวิตของชาวมอญ แต่เดิมนั้นชาวมอญพระประแดงเกือบจะทั้งหมดประกอบอาชีพทำนากันอยู่หลายแห่งไม่ว่าจะเป็นอำเภอพระประแดง อำเภอบางพลี อำเภอมินบุรี และที่อื่น ๆ แต่ปัจจุบันผืนนาในอำเภอพระประแดง ได้กลายเป็นที่อยู่อาศัยจึงไม่มีการทำนาในถิ่นนี้อีกต่อไป มอญพระประแดงจะมีบ้านพักของตนเองอยู่สองแห่ง คือพระประแดงแห่งหนึ่งกับท้องที่ที่ตนประกอบอาชีพอีกแห่งหนึ่งเมื่อถึงฤดูทำนาก็จะพักอยู่ที่นั่น เมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วจึงกลับมาพักที่บ้านพระประแดงซึ่งจะอยู่ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม อันมีเทศกาลสงกรานต์ก็อยู่ในระหว่างนี้

สงกรานต์จึงนับเป็นเทศกาลที่มีการทำบุญนานาชนิดซึ่งนับได้ว่าเป็นการทำบุญอย่างใหญ่ในรอบปี และยังเป็นเทศกาลของการพักผ่อนรวมไปถึงการสร้างสาธารณประโยชน์อีกหลายอย่างที่แฝงมากับงานประเพณีสงกรานต์ที่สนุกสนานนี้

สงกรานต์ของชาวมอญที่พระประแดง เริ่มขึ้นพร้อม ๆ กับสงกรานต์ของชาวไทยคือวันที่ 13-14-15 เมษายน มีการทำบุญทำทานสะเดาะเคราะห์ตามแบบของพุทธศาสนิกชนทั่วไปจะต่างกันตรงที่สงกรานต์ของชาวมอญมีกิจกรรมอย่างหลากหลายซึ่งจะได้กล่าวต่อไป ดังนี้

1.1 ประเพณีการส่งข้าวสงกรานต์

ข้าวสงกรานต์แบบชาวมอญนั้นมีลักษณะคล้ายข้าวแช่แบบไทยเป็นอย่างมาก อาจต่างเพียงที่มาและกับข้าวเท่านั้น การส่งข้าวสงกรานต์เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของชาวมอญที่พระประแดง ซึ่งคงจะได้รับอิทธิพลมาจากตำนานสงกรานต์ตอนท่านเศรษฐีนำเครื่องสังเวยไปบวงสรวง เทวดาที่ต้นไทรเพื่อขอบุตรเพราะข้าวที่ใส่หม้อดิน กับข้าวต่าง ๆ ที่ใส่กระทงซึ่งทำด้วยใบตองไม่ได้ด้วย คล้ายกับการเซ่นข้าวหรือบูชาเทวดา ชาวพระประแดงจะส่งข้าวสงกรานต์เฉพาะในวันที่ 13, 14 และ 15 เมษายน โดยในแต่ละหมู่บ้านจะมีบ้านใดบ้านหนึ่งเป็นผู้รับหน้าที่หุงข้าวสงกรานต์ ส่วนค่าใช้จ่ายนั้นถ้าบ้านที่หุงเป็นบ้านที่มีฐานะดีก็จะออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดถ้าไม่สามารถออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดได้ออกบอกบุญแต่ละบ้านในหมู่บ้านของตนเพื่อนำไปซื้ออาหารสด

ในการไปส่งข้าวที่วัดส่วนมากจะไปกันเป็นกลุ่มและจะไปส่งที่วัดไกล ๆ เพื่อจะได้มีโอกาสพบหนุ่มต่างตำบล ในสมัยโบราณนั้นชาวมอญมักถือเคร่งโดยไม่ให้สาว ๆ ที่นำข้าวสงกรานต์เข้าไปในโบสถ์แต่จะมีพวกผู้ชายมารับข้าวของที่นำมาถวายพระเข้าไปในโบสถ์แต่จะมีพวกผู้ชายมารับข้าวของที่นำมาถวายพระเข้าไปในโบสถ์เพื่อถวายพระอีกทอดหนึ่ง การรับข้าวจากบรรดาสาวในหมู่บ้านเช่นนี้ก็นับเป็นการเปิดโอกาสให้บรรดาหนุ่มสาวได้พบกัน เพราะด้วยจารีตประเพณี การที่หนุ่มสาวจะได้พบกันนั้นยากมากพละเมื่อส่งข้าวสงกรานต์เรียบร้อยแล้ว ตอนกลับมักจะมีหนุ่ม ๆ มากอยดักกรณน้ำ ซึ่งเป็นโอกาสหนึ่งที่หนุ่มสาวได้พูดคุยกันอย่างอิสระ

1.2 ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา

เป็นการยากที่จะบอกว่าการสะเดาะเคราะห์ปล่อยนก ปล่อยปลานั้นเป็นคติความเชื่อของคนไทยหรือคนมอญเพราะคนไทยเองก็มีการให้ทานชีวิตแก่สัตว์มานานแล้วไม่ใช่เฉพาะนกและปลาเท่านั้นยังมีพวกเต่า และโคกระบืออีกด้วยแต่สำหรับชาวมอญคงจะยึดตามคตินิยม ดำเนินมาแต่โบราณ

การปล่อยนกปล่อยปลาเป็นวิธีสะเดาะเคราะห์ต่ออายุด้วย ผู้ที่ได้ร่วมในการแห่ก และปล่อยปลาจึงได้ชื่อว่าประกอบกิจที่ดีงามประจำปีอย่างหนึ่ง จนกลายเป็นประเพณีการร่วมขบวนแห่แห่นำปลาไปปล่อยพร้อม ๆ กัน ประเพณีการปล่อยปลาในวันสงกรานต์จึงกลายเป็นประเพณีที่นิยมปฏิบัติเพราะการช่วยชีวิตสัตว์ให้รอดพ้นจากความตายนับเป็นบุญมหากุศลถือกันว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์และช่วยต่ออายุของผู้กระทำให้ ยืนยาว

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังมี การกวนกาละแมอันเป็นขนบประเพณีอย่างหนึ่ง เพื่อแจกจ่ายแลกเปลี่ยนระหว่างกัน เด็ก ๆ จะมีหน้าที่ส่งขนมกาละแมพร้อมผลไม้ตามสมควร ไปยังบ้านญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ส่วนสาว ๆ จะรับหน้าที่ส่งกาละแมและขนมไปตามหมู่บ้านอื่น ๆ การกวนกาละแมนั้นใช้เวลานาน หลายชั่วโมงจึงต้องมีการผลัดเปลี่ยนกัน ปัจจุบันมีการกวนกาละแมน้อยลงเพราะการที่ต้องใช้แรงคน ซึ่งต้องเป็นชายที่แข็งแรง และใช้วัตถุดิบที่มีราคาแพงจำนวนมาก แต่ในงานสงกรานต์ทางอำเภอพระประแดงมีการจัดการกวนกาละแมในงานประเพณีสืบมาทุกปี

ส่วนการละเล่นหรือประเพณีที่เกิดขึ้นในระยะหลังเป็นการเพิ่มสีสันของงานและบรรยากาศของงานสงกรานต์ได้แก่การประกวด “นางสงกรานต์” และ “หนุ่มลอยชาย” สำหรับนางสงกรานต์เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วถึงที่มาซึ่งเปรียบได้กับนางสงกรานต์ ประจำปีในตำนานว่าปีนั้นนางสงกรานต์เป็นใคร มีสัตว์ใดเป็นพาหนะถือเป็นหน้าเป็นตาของพระประแดงว่ามีสาวงามที่มีกริยาหมองดงามและมีความรู้ ความสามารถ

ส่วนหนุ่มลอยชาย คือ การประกวดบรรดาหนุ่ม ๆ ซึ่งแต่งกายด้วยการนุ่งผ้าลอยชายซึ่งเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายแบบชาวมอญ ซึ่งนับเป็นงานที่สนุกสนานและมีผู้สนใจมาชมงานจำนวนมากจนกลายเป็นการประกวดนางสงกรานต์และหนุ่มลอยชายประจำปีก็ว่าได้

งานสงกรานต์พระประแดงทุกวันนี้ นับเป็นเทศกาลที่กลายเป็นงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสร้างชื่อเสียงให้กับชาวพระประแดงนอกจากการเล่นสาดน้ำอย่างสนุกสนานแล้ว ยังมีงานประเพณีแบบชาวมอญที่รักษาประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่นไม่ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไปเพียงใดก็ตาม

1.3 การเล่นสะบ้ามอญ

การละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญก็คือการเล่นสะบ้า ซึ่งเป็นการละเล่นที่มีความเก่าแก่โบราณมาช้านานหนึ่งและเป็นที่ยกกันอยู่ในหลายเชื้อชาติในภูมิภาคนี้ เช่นตามการศึกษาของ ส.พลายน้อยใน “เล่าเรื่องรามัญ” กล่าวมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็คงจะเล่นกันแพร่หลายเนื่องจากมีนิราศที่แต่งในสมัยรัชกาลที่ 5 เรื่องหนึ่ง ได้กล่าวถึงการละเล่นที่วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามว่า ได้มีการเล่นสะบ้ากันอย่างสนุกสนานระหว่างชายและหญิงซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเพลิดเพลินเจริญใจมากอย่างหนึ่ง นอกจากนี้การเล่นสะบ้ายังเล่นกันแพร่หลายในหลายพื้นที่ทั่วทุกภาคในเมืองไทยอีกด้วยเพราะมีตำนานกล่าวถึงเรื่องการเล่นสะบ้าอยู่ทั่วไป

แต่การเล่นที่ยังคงสืบทอดและดำรงเอกลักษณ์ทั้งการเล่นการแต่งกายที่สวยงามก็ต้องเป็นการเล่นสะบ้าในงานสงกรานต์ของชาวมอญ หรือเรียกว่าสะบ้ามอญ สะบ้ามอญนี้มี 2 ชนิด คือสะบ้าบ่อน กับสะบ้าทอย

1.4 แห่งสังฆะตตะชาบในเทศกาลสงกรานต์พระประแดง

ในงานสงกรานต์พระประแดงนอกจากจะมีพิธีกรรมและจารีตต่าง ๆ แล้ว ประเพณีชาวมอญที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การแห่หงส์ และธงตะขาบเมื่อใดก็ตามที่เห็นสัญลักษณ์ของหงส์นั้นหมายถึงสัญลักษณ์ของชาวมอญ หรือชาวมอญ หงส์มักถูกประดับไว้ในที่ต่าง ๆ ที่แสดงว่านั่นเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวมอญ หรืออย่างน้อยก็เป็นสัญลักษณ์สำคัญของชาวมอญ โดยเฉพาะตามวัดที่เป็นวัดมอญหรือรามัญนิกาย เช่น วัดทรงธรรมพระประแดงมีเสาหงส์ตั้งอยู่นอกจากจะเป็นสัญลักษณ์แล้วเสานี้มีเพื่อใช้แขวนธงตะขาบในเทศกาลสงกรานต์ของชาวมอญ พระประแดงด้วยเช่นกัน

นอกจากจะเป็นประเพณีสำคัญในวันปีใหม่หรือสงกรานต์ของชาวมอญแล้วยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญที่ยังคงรักษาประเพณีที่ดั้งเดิม และแสดงถึงความร่วมแรงร่วมใจความเข้มแข็งในการดำรงวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นมรดกนี้ไว้สืบมาให้เราได้เห็น

2. สถานที่ทางศิลปวัฒนธรรม และศาสนสถาน

จากการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญส่วนใหญ่มักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในแถบบริเวณลุ่มแม่น้ำสายสำคัญรวมไปถึงริมแม่น้ำเจ้าพระยาไม่ว่าจะเป็นในอำเภอปากเกร็ด นนทบุรี และอำเภอบางปะอิน ออยุธยา รวมถึงบริเวณใกล้ปากอ่าวไทยที่รู้จักกันดีว่ามีชุมชนมอญขนาดใหญ่ นั่นคือ อำเภอพระประแดง (นครเขื่อนขันธ์) ในจังหวัดสมุทรปราการ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีชาวมอญกลุ่มหนึ่งจากปทุมธานี และอีกกลุ่มหนึ่งจากหงสาวดีได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาอยู่เมืองนครเขื่อนขันธ์ เมื่อปี พ.ศ. 2538 จากวันนั้นจวบจนปัจจุบันด้วยระยะเวลาที่ยาวนานความงดงามทางอารยธรรมของชนชาวมอญยังคงความเป็นเอกลักษณ์ด้วยมรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบของสถาปัตยกรรมซึ่งชาวมอญได้มีการสร้างวัดเพื่อใช้ในการบำเพ็ญกุศลตามแบบฉบับของตนเองถึง 9 วัด ส่งผลให้วัดในชุมชนมอญมีความงดงามมีองค์ประกอบหลักคือ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญและเจดีย์ ส่วนที่ขาดไม่ได้คือสัญลักษณ์ที่อยู่คู่วัดในอารยธรรมแบบมอญมาช้านานนั่นคือ เสาหงส์ ซึ่งใช้แขวนธงตะขาบ

รูปแบบของเจดีย์ทรงมอญอีกเช่นกัน เป็นลักษณะที่มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากเจดีย์ของไทยอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งหากจะนับจำนวนแล้ววัดในอำเภอพระประแดงมีจำนวนมากถึง 38 วัด โดยแต่ละวัดอาจแสดงความเป็นอารยธรรมมอญอย่างโดดเด่น หรือบางวัดจะได้รับรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยปะปนอยู่บ้าง แต่ถึงอย่างไรก็ตามความน่าสนใจของวัดในอำเภอพระประแดงยังคงอยู่ที่ความงดงามในการสืบทอดวัฒนธรรมมาตั้งแต่อดีตกลายเป็นเอกลักษณ์ดึงดูดให้หลายต่อหลายคนเข้ามาสัมผัสแล้วกอบเก็บเป็นความประทับใจด้วยเช่นกัน

2.1 วัดทรงธรรม

วัดทรงธรรมวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่งในอำเภอพระประแดงถือเป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหารสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 โดยกรมพระราชวังบวรสถานมงคลแต่เดิมพระอุโบสถเป็นเพียงเครื่องไม้ฝากระดานได้รับการปฏิสังขรณ์ในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยความงามของพระอุโบสถหลังนี้คือเสากลมโดยรอบเป็นคู่รวม 56 ต้น พระประธานภายในพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ปางมารวิชัย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำมาประดิษฐานไว้ และพระอุโบสถหลังนี้ยังเคยใช้เป็นที่ค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยาของข้าราชการอีกด้วย

นอกจากนี้พระวิหารด้านหน้ามีพระพุทธรูปไม้สักปางห้ามญาติซึ่งแกะสลักจากไม้สักทั้งต้นนำมาจากเมืองสวรรคโลกประดิษฐานอยู่ภายในและมีพระพุทธรูปไม้สักอีก 2 องค์ เป็นปางสมาธิ 1 องค์ และปางมารวิชัยอีก 1 องค์เข้าใจว่ามาจากเมืองสวรรคโลกเหมือนกัน ส่วนด้านข้างพระวิหารมีมหารามัญเจดีย์มีเจดีย์สี่มุมสี่ทิศบนลานประทักษิณยังประดิษฐานพระพุทธรูปโดยรอบ 28 องค์ ผู้คนมากมายต่างเข้ามาสักการบูชาเพื่อความเป็นสิริมงคล

2.2 วัดป่าเกด

วัดเก่าอีกวัดหนึ่งของพระประแดงที่มีความน่าสนใจนั่นคือ วัดป่าเกดสันนิษฐานว่าสร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ด้วยบรรยากาศ อันร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้อ้อมรอบทำให้ชวนให้นึกถึงภาพเมื่อครั้งอดีตมีคนเล่าว่าบริเวณรอบ ๆ วัดมีต้นเกดขึ้นอยู่มากมาย ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าโบราณสถานแห่งนี้ทรงคุณค่าน่าเรียนรู้จริง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปกรรม เช่น หน้าบันไม้แกะสลักตราพระราชลัญจกรของรัชกาลที่ 2 ภายในเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่ประณีตสวยงาม มีภาพเล่าเรื่องราวของพระพุทธเจ้าตอนมารผจญภาพการลงโทษในสมัยโบราณภาพการสงครามยุทธหัตถี

ภาพปราสาทราชวังซึ่งมีความหลากหลายชวนให้น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ด้านหลังของโบสถ์ยังมีพระเจดีย์อีกสององค์ฐานล่างมีรูปปั้นนางฟ้า กำลังแบกพระเจดีย์ไว้อย่างไรก็ตามโบสถ์หลังนี้มีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมมาก กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานไว้แล้วคงรอโอกาสที่จะมาบูรณปฏิสังขรณ์อย่างจริงจังเท่านั้น

2.3 วัดราษฎร์รังสรรค์

วัดนี้มีประวัติที่น่าสนใจไม่น้อยทีเดียวเล่ากันว่าแต่เดิมเคยเป็นวัดร้างต่อมาใช้เป็นสำนักสงฆ์แล้วเปลี่ยนกลับสภาพมาเป็นวัดอีกครั้งหนึ่งเรียกกันว่าวัดใหญ่ตาอิน จากนั้นจึงเปลี่ยนชื่อเป็นวัดราษฎร์รังสรรค์ตาอินที่กล่าวนี้เดิมทีเป็นฆราวาสได้รับสมณานามว่าตาอินเทวดา เพราะมีความแม่นยำในการตรวจดวงชะตาโดยปกติท่านมีสายตาไม่ปกติจึงสวมแว่นตาดังนั้นเมื่อท่านบวชเป็นพระจนมรณภาพ รูปเหมือนของท่านจึงสวมแว่นตาด้วย ในวิหารยังประดิษฐานองค์หลวงพ่อใหญ่เรียกกันว่า สัมมกะโท ซึ่งน่าสนใจยิ่ง

2.4 วัดพญาปราบปัจจามิตร

วัดพญาปราบปัจจามิตรอยู่ติดกับถนนสายหลักที่มุ่งหน้าเข้าสู่ตัวเมืองวัดนี้เป็นวัดมอญ ด้วยมีการตั้งเสาหงส์เป็นสัญลักษณ์อยู่ด้านหน้าชาวมอญหมู่บ้านทะมั่งได้ร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อปฏิบัติประเพณีพิธีกรรมทางศาสนา วัดนี้เดิมชื่อ วัดมะมอวี่งเป็นภาษามอญ เป็นชื่อวัดที่เคยตั้งอยู่ในอาณาเขตของมอญในประเทศเมียนมาร์มาก่อน ผู้ที่ดำเนินการก่อสร้างคือ พระยาปราบปัจจามิตร นายกองทหารปืนใหญ่ประจำป้อมปราการเมืองนครเขื่อนขันธ์ ในสมัยรัชกาลที่ 2 ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเสียใหม่เป็นพญาปราบปัจจามิตร

2.5 วัดกลาง

วัดกลางเป็นวัดของชาวมอญหมู่บ้านสะพานช้าง หมู่บ้านสระเร็น และหมู่บ้านตาภาษามอญเรียกว่าเพ่หะเร็นเป็นอีกวัดหนึ่งที่มีเสาหงส์อยู่หน้าวัดซึ่งเป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นวัดมอญได้อย่างเด่นชัด วัดนี้ยังมีเจดีย์ทรงมอญสององค์อยู่ด้านหน้าโบสถ์ และเนื่องจากวัดนี้อยู่ใกล้ชุมชนในเขตตลาดมีเนื้อที่กว้างขวางมีต้นไม้ให้ความร่มรื่นอย่างเพียงพอ จึงมีการจัดทำพิธีกรรมทางศาสนาอยู่เนื่อง ๆ มิใช่แต่ชาวมอญเท่านั้นแต่ยังรวมไปถึงชาวไทยในถิ่นใกล้เคียงอีกด้วย

วัดกลางเป็นวัดที่แสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันของชาวไทยและชาวมอญ ด้วยรูปแบบทางศิลปกรรมภายในวัดที่สามารถสังเกตได้

2.6 วัดโพชนัดพลเสัพพ์

หากจะกล่าวถึงศิลปกรรมที่มีความน่าอัศจรรย์และน่าตื่นตาตื่นใจต่อผู้มาเยือนในวัดของอำเภอพระประแดง เห็นจะต้องกล่าวถึงวัดโพชนัดพลเสัพพ์ ตั้งแต่ปากทางเดินเข้าสู่วัดก็จะเห็นซุ้มประตูทางเข้าที่ประดับตกแต่งไว้คล้ายคลึงกับประตูทางเข้าศาสนสถานที่ยิ่งใหญ่ในประเทศกัมพูชา ซึ่งแฝงไว้ด้วยลวดลายวิจิตรตระการตา

ผ่านถนนเข้ามาจะได้พบกับซุ้มประตูทางเข้าเขตพุทธาวาสอีกชั้นหนึ่ง ครั้งนี้เป็นรูปแบบคล้ายกับโตรณะในประเทศอินเดีย ซึ่งในความหมายของโตรณะก็เป็นซุ้มประตูที่จะพาให้เกิดความเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น เมื่อได้เยี่ยมชมบริเวณวัดจึงได้พบว่าวัดหลวงแห่งนี้ได้แสดงถึงรูปแบบของศิลปกรรมสมัยรัชกาลที่ 3 หลากหลายรูปแบบ ที่โดดเด่นเป็นพระอุโบสถและพระวิหารแบบพระราชนิยมตกแต่งด้วยเครื่องถ้วยชามลวดลายแบบจีนประดับหน้าบันทั้งพระอุโบสถและพระวิหาร

วัดนี้มีความกว้างขวางจึงจัดให้มีส่วนของสวนหย่อมให้พุทธศาสนิกชนได้เข้ามาพักผ่อนหย่อนใจอีกทั้งยังจัดให้มีแผ่นป้ายคำสอนในพระพุทธศาสนาแขวนไว้ตามต้นไม้อย่างมากมานับว่าเป็นวัดที่เป็นแหล่งรวมในหลาย ๆ ด้านทั้งความงดงามของประติมากรรม จิตรกรรมต่าง ๆ และแง่คิดดี ๆ ที่สอดแทรกไว้ในความร่มรื่นจากต้นไม้ที่ปกคลุมทั่วบริเวณสวนหย่อมริมทางน้ำด้านตะวันออกของวัด

2.7 วัดโปรดกษेत्रฐาราม

วัดที่มีความสำคัญอีกวัดหนึ่งคือ วัดโปรดกษेत्रฐาราม ซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับวัดโพชนัดพลเสัพพ์ โดยมีคลองลัดหลวงคั่นชาวมอญเรียกวัดนี้ว่า วัดปากคลองด้วยเหตุที่ว่ามีศาลาอยู่หลังหนึ่งติดกับปากคลองของเมือง ชาวบ้านจึงเรียกวัดปากคลองเรื่อยมา วัดโปรดกษेत्रฐาราม สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 โดยพระยาพิชัย (เกตุ) พระพี่เลี้ยงของกรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสัพพ์ และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวัดหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์อย่างงามวิจิตร ด้วยศิลปกรรมแบบจีน นอกจากนี้ลูกหลานของ พระยาเพชรพิชัย ในสกุล เกตุทัต และหงสกุล ยังได้ให้ความเอาใจใส่ ปรับปรุงให้ดีขึ้นเสมอมา จนทำให้วัดนี้มีความโดดเด่นที่หาดูได้ยาก เป็นต้นว่าด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม รวมทั้งพระพุทธรูปโบราณ ตู้กตาศีป็น พระพุทธรูปบาท และอื่น ๆ อีกมากล้วนแต่ มีความวิจิตรพิสดารอย่างหาดูได้ยากยิ่ง

2.8 วัดคันลัด

วัดคันลัดเป็นวัดที่มีความเชื่อว่าพื้นที่ตรงนี้ เคยเป็นสุสานของช้างมาก่อน ในปัจจุบันวัดคันลัดมีความงดงามในแบบเรียบง่าย สงบท่ามกลางความเจริญที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ของอำเภอพระประแดง พระอุโบสถ ยังคงความสง่างาม ด้านหน้าประตูทางเข้าพระอุโบสถ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่เป็นแบบ ศิลปกรรมรัตนโกสินทร์ตอนต้น ครองจีวรที่มี ลวดลายดอกไม้เล็ก ๆ งดงาม

2.9 วัดบางหัวเสือ

ด้วยพื้นที่กว่า 20 ไร่ ของวัดบางหัวเสือซึ่งตามประวัตินั้นสร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2300 ไม่ทราบนามผู้สร้าง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2400 แต่กลับ แสดงถึงความงดงามดังกล่าวที่อดชื่นชมในความตระการตามิได้ คือ พระอุโบสถที่ตกแต่งด้วย รูปแบบที่แปลกตาออกไป มีสีทองเหลืองอร่ามสอดรับกับความมั่งคั่งได้เป็นอย่างดี พระอุโบสถ สองชั้น ซึ่งสร้าง พ.ศ. 2544 ความอุดมสมบูรณ์ในครั้งอดีตยังแสดงออกได้จากการที่วัดนี้แวดล้อม ไปด้วยคลองต่าง ๆ ทำให้วัดนี้เป็นวัดแห่งชุมชนได้เช่นกัน

2.10 ป้อมแผลงไฟฟ้า

ป้อมแผลงไฟฟ้า ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพระประแดงใกล้กับโรงเรียน วิสุทธิกษัตริย์เป็นสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแห่งหนึ่ง ในอำเภอพระประแดง ด้วยประวัติที่กล่าวกันว่าเป็นป้อมปราการแห่งหนึ่งของฐานทัพเมืองนคร เซียนจันทร์ เป็นฐานทัพด้านปากแม่น้ำเจ้าพระยาสภาพปัจจุบันยังคงสภาพสมบูรณ์บางส่วนไว้ และ เทศบาลเมืองพระประแดง ได้ทำการบูรณะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการจัดแสดงปืนใหญ่โบราณไว้

ให้ผู้ที่ไปเที่ยวพักผ่อน ได้ทราบถึงความสำคัญของป้อมแปลงไฟฟ้า ความร่มรื่นจากต้นไม้ ส่งผลให้ป้อมแปลงไฟฟ้ามีเสน่ห์มากขึ้นนอกเหนือไปจากความน่าเกรงขาม ในส่วนอาคารและบึงใหญ่ที่ตั้งตระหง่านอยู่โดยรอบซึ่งกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว

2.11 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งใน

ตลาดน้ำที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ อีกแห่งหนึ่งนั่นคือ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในหากจะกล่าวว่าเป็นส่วนที่สร้างชื่อเสียงให้แก่อำเภอพระประแดงไม่น้อย ก็ย่อมได้ ใคร ๆ ที่มีโอกาสมาเที่ยวที่นี่ต่างมีความสุขกับบรรยากาศภายในสวนที่ร่มรื่น มีสินค้าของสวนและผลิตผลจากชาวบ้านมาจำหน่ายมากมายแม้แต่อาหาร นอกจากนี้ราคาย่อมเยาแล้ว ยังมีรสชาติที่ถูกปากไปทุกอย่าง เรียกว่ามาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในเพียงแห่งเดียวก็สุดคุ้มเกินพอทีเดียวใช้แค่เท่านั้น ในคลองที่มีน้ำใสสะอาด ยังมีเรือให้เช่าพายเล่น สามารถสนุกสนาน พายเล่นได้เป็นครอบครัว

2.12 สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์

สวนสาธารณะ และสวนพฤกษชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ในระดับหนึ่งในตำบลบางกระเจ้าอำเภอพระประแดง ด้วยเนื้อที่ 148 ไร่เศษ เป็นสวนสาธารณะที่รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมดูแลรับผิดชอบ เป็นสถานที่ ๆ เหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ มีความร่มรื่นจากต้นไม้พันธุ์นานาชนิด และธารน้ำใส มากมายด้วยฝูงปลาหลากหลายชนิด อากาศเย็นสบาย นับว่าเป็นการพักผ่อนที่น่าประทับใจ สำหรับผู้ที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศเช่นนี้ สวนศรีนครเขื่อนขันธ์นี้เปิดทุกวัน 06.00-20.00

2.13 พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2

พระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ประดิษฐาน ภายในเขตที่ว่าการอำเภอพระประแดง พระบรมราชานุสาวรีย์นี้สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ผู้สถาปนาเมืองนครเขื่อนขันธ์ขึ้นเป็นเมืองหน้าด่าน เมื่อ พ.ศ. 2358 ทั้งนี้ด้วยศรัทธาจากประชาชน ร่วมกันบริจาคเพื่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 2 ในโอกาสที่อำเภอพระประแดงหรือนครเขื่อนขันธ์ มีอายุครบ 180 ปี เสร็จสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. 2543 ได้จัดพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2543 เวลา 16.00 น. โดยสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธาน ปัจจุบันยังคงมีประชาชนมาสักการบูชาด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นนิรันดร์

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่น่าสนใจมีดังนี้

วิจิตร (2536) ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว: ศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาถึงปัจจัยด้านอายุ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และภูมิฐานะเดิมที่แตกต่างกัน ต่อความคิดเห็นในผลกระทบมิติต่าง ๆ คือ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามประเพณี โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนจำนวน 162 ครัวเรือน ที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยด้านอายุ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และภูมิฐานะเดิมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อทัศนคติในผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน สำหรับผลในแง่เศรษฐกิจ ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมาก จึงไม่แน่ใจว่าจะได้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น และประชาชนเชื่อว่าปัญหาการเพิ่มขึ้นของหญิงบริการ ถานเริงรมย์ และปัญหาการลักเล็กขโมยน้อย น่าจะเป็นผลโดยตรงส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยว นอกจากนี้ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมนั้น ประชาชนไม่แน่ใจว่าการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีของประชาชนยังเป็นไปตามประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม

อโนทัย (2540) ศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง พบว่าผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 6 กิจกรรม พัก การจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม การจัดบริการด้านการแสดงประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และการจัดบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มอัตราค่าล้างของเจ้าหน้าที่พิทักษ์อุทยานแห่งชาติมากขึ้น เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและลักลอบล่าสัตว์ป่า ตลอดจนรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว เชิญผู้แทนประชาชนท้องถิ่นเข้าร่วมประชุมรับความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินงานการปรับปรุงถนนที่จะไปยังหมู่บ้าน เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีของ

ประชาชนท้องถิ่น การจัดการป้องกันไฟฟ้า โดยมีการประสานงานกับหน่วยควบคุมไฟฟ้าที่อยู่ใกล้เคียงและให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และการจัดทำป้ายสื่อความหมายให้ความรู้ และการฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกบุกรุกทำลายในเขตอุทยานแห่งชาติให้กลับคืนสู่สภาพที่อุดมสมบูรณ์ โดยการร่วมกันปลูกป่า

พงษ์ไพบุลย์ (2528) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนเพศชายมีความเห็นต่อสวนสาธารณะในเชิงบวกในด้านทั่วไปด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบำรุงรักษา ด้านการจัดการระเบียบและการบริการประชาชนของสวนสาธารณะมากกว่าเพศหญิง

ธวัชชัย (2542) ศึกษาการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนพื้นที่สูง โดยศึกษาแนวคิดและระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และศึกษาการจัดการองค์กรและการจัดสรรผลประโยชน์ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ทำการวิจัย คือบ้านห้วยฮี ตำบลห้วยบุ่ง อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นชุมชนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจากการวิจัยในด้านผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชนด้านระบบคุณค่า ระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์ พบว่าโครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมของชุมชนปกากะญอมีได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เพียงแต่ได้มีการปรับตัวที่สำคัญหลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน อีกทั้งระบบความสัมพันธ์ของชุมชนก็ยังคงเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่มีความเอื้อเพื่อแบ่งปัน มีความสามัคคีช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี ในด้านแนวคิดของชุมชนต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว ชุมชนมีการจัดการองค์กรโดยใช้ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และความเป็นพี่น้องผสมผสานกับระบบการจัดการธุรกิจที่มีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่และการแบ่งงานกันทำ ชุมชนมีระบบการจัดสรรประโยชน์ครอบคลุมทั้งระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน โดยมีการจัดสรรรายได้ให้ระดับครัวเรือนร้อยละ 80 ระดับกลุ่มร้อยละ 15 และระดับชุมชนร้อยละ 5 ชุมชนบนพื้นที่สูงมีศักยภาพทั้งทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมตลอดจนบุคลากรของชุมชนที่สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะธุรกิจชุมชน พร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น

บรรพต (2543) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม และทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมี่ยง-ภูทอง จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าระยะเวลาการอาศัยอยู่ในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ผกผันกับทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มิระยะเวลาการอยู่อาศัยมากกว่าค่าเฉลี่ย คือ 31.2 ปี จะมีทัศนคติในเชิงลบ สำหรับตัวแปรด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาการเกษตร การรับรู้ข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ภคนนท์ (2544) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาสวนหินผางาม ตำบลปวนพุก กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ทำการศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในตำบลปวนพุกที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวสวนหินผางาม ได้แก่ กลุ่มผู้นำทางบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มแม่บ้านขายอาหาร กลุ่มรถไก่นาเดินทาง กลุ่มผู้ประกอบการขายอาหารอิสระ ขายของที่ระลึก ขายขนมและสมุนไพร จำนวน 61 คน ทำการศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยว และ 3) รูปแบบการมีส่วนร่วมในการลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว นั้นประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มากที่สุด กิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การแบ่งเขตพื้นที่ใช้สอยในแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการได้รับการอบรม สัมมนา สำหรับผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด สุดท้ายคือการลงทุนต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในรูปแบบการลงทุนทั้งเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงานและเวลาในทุกลักษณะคือ คิด ตัดสิน ปฏิบัติรับประโยชน์ และประเมินผลมากที่สุด

สุทธิดา (2544) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่มีผลต่อทัศนคติต่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ในส่วนของการศึกษาทัศนคติและแนวความคิดเห็นของราษฎร พบว่าผลการวิเคราะห์สมการทัศนคติที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือรายได้จากการใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติ และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกและมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 56.80 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิวัฒน์ (2544) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำ และป่าเขาห้วยพลู ท้องที่หมู่บ้านทุ่งมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ารายได้ของครัวเรือนที่มากกว่า 20,000 บาทต่อปี ขนาดของที่ทำกินมากกว่า 11 ไร่ขึ้น และการเป็นสมาชิกกลุ่มของสังคม จะมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญ ที่ความเชื่อมั่นทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรด้านเผ่าพันธุ์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาในการอยู่อาศัย รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน และความรู้เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

อุไรพรรณ (2544) ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ พบว่าในส่วนของความคิดเห็นโดยทั่วไปของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น ทุกครัวเรือนในชุมชนมีความต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดขึ้นในท้องถิ่น เนื่องจากต้องการให้หมู่บ้านมีความเจริญและมีความยินดีที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในหมู่บ้านเพื่อเที่ยวชมป่าชุมชน โดยประชากรร้อยละ 73.4 ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประชากรเกือบครึ่งต้องการที่จะประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นอาชีพรอง ทั้งนี้คนในชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นประโยชน์โดยทำให้เกิดความร่วมมือทำกิจกรรมในหมู่บ้านมากที่สุด ส่วนผลด้านลบเห็นว่าหากมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจะทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด สำหรับปัจจัยที่บ่งชี้ถึงศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องสำคัญอยู่ 4 ประการ เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง 2) ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง และ 4) ปัจจัยด้านกิจกรรมและจัดการนักท่องเที่ยวซึ่งมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นผลการประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ จึงมีศักยภาพในระดับปานกลาง

เอช (2545) ได้ศึกษาทัศนคติของชุมชนที่มีผลต่อการบุกรุกทำลายป่า และการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาป่า: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ยม จังหวัดแพร่ พบว่าอาชีพหลักมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติที่มีต่อการบุกรุกทำลายป่าอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ 0.01 โดยกลุ่มที่มีอาชีพหลักในการเกษตรมีทัศนคติที่ไม่ดี ร้อยละ 5.2 ทัศนคติที่ดีปานกลาง ร้อยละ 93.1 ทัศนคติที่ไม่ดี ร้อยละ 1.7 ส่วนกลุ่มที่มีอาชีพหลักอื่น ๆ ที่มีไม่ทำการเกษตรมีทัศนคติที่ไม่ดี ร้อยละ 0.0 ทัศนคติที่ดีปานกลาง ร้อยละ 96.4 ทัศนคติที่ไม่ดี ร้อยละ 3.6

กอบแก้ว (2546) ศึกษาการจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่ โดยศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนและความต้องการของกลุ่มชาวบ้านในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว พบว่าป่าชุมชนบ้านทุ่งสูงมีสิ่งที่น่าสนใจศึกษามากมาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 7 กิจกรรม คือ 1) การพักผ่อนกับชาวบ้าน 2) การนวดสมุนไพร 3) การนำเที่ยวในชุมชน/พื้นที่การเกษตร 4) การขี่จักรยานชมธรรมชาติ/ชุมชน 5) การชมเส้นทางสมุนไพร 6) การเดินป่าแบบผจญภัย และ 7) การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในส่วนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเป็นชุดตามความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเสนอขายสินค้าและสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี และผู้วิจัยเสนอแนะว่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เป็นที่รู้จัก พร้อมทั้งมีการนำกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมทางการตลาดไปประยุกต์ใช้ในชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นให้เป็นอย่างดี

ธีรพัฒน์ (2546) ศึกษาความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติม่อนพระยาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่และนอกเขตพื้นที่ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง มีระดับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ จะมีระดับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติในด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.02, 0.001 และ 0.001 ตามลำดับ แต่มีความสัมพันธ์เชิงผกผันกับทัศนคติในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.03

อนันตศักดิ์ (2546) ศึกษาทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่าการศึกษามีผลต่อทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยแบ่งกลุ่มระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ในเชิงบวก ร้อยละ 58.8 และกลุ่มระดับการศึกษาที่สูงกว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ในเชิงบวก ร้อยละ 74.6 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติที่ดีกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาค่ำ และการเคยเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม โดยกลุ่มที่ไม่เคยเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในการอนุรักษ์ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ในเชิงบวก ร้อยละ 51.7 และกลุ่มที่เคยเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมในการอนุรักษ์ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ในเชิงบวก ร้อยละ 73.5

อุยวาทิ (2546) ศึกษาการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนปวนพูกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย ทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (multiple regression analysis) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยวจำนวน 83 คน และกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน จำนวน 345 คน พบว่า กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มที่เกี่ยวข้องรับรู้ต่อ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 87.9 เพราะเป็นการรับรู้ในด้านกายภาพของพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน 2) องค์ประกอบด้านการจัดการมีการรับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 56.7 เพราะส่วนใหญ่คุ้นเคยและสัมผัสกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยตรง 3) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน รับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 53 เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ร่วมปฏิบัติกิจกรรมได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยวและ 4) องค์ประกอบด้านการสื่อความหมายธรรมชาติ รับรู้ในระดับมากถึงมากที่สุด ร้อยละ 61.5 เพราะโดยหน้าที่และการทำงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะว่าการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเน้นให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนท้องถิ่นทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้ง 4 ด้าน เพื่อที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คนในชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีลักษณะอย่างไร และตระหนักถึงการจัดการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดเป็นความร่วมมือกันป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกัน

จากการตรวจเอกสาร ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยที่จะใช้เป็นตัวแปรในการเปรียบเทียบหาความแตกต่าง ของทัศนคติ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

เพศ เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อพฤติกรรม เนื่องจากธรรมชาติเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะซึ่งแตกต่างกันทั้งโครงสร้างทางร่างกายและจิตใจ แบบแผนแห่งการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจเป็นไปโดยเฉพาะ (ศุภนิศย์, 2526) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าเพศหญิงและเพศชายมีทัศนคติแตกต่างกันไป ดังนั้นเพศจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อายุ ผู้ที่มีอายุน้อยและมากจะมีการรับสิ่งใหม่ การตัดสินใจและมีความเห็นต่างกัน เพราะมีประสบการณ์และความสามารถแตกต่างกัน โดยสังคมไทยเชื่อว่าผู้มีอายุมากควรได้รับการยอมรับและมีบทบาทในสังคมมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าอายุทำให้มีทัศนคติแตกต่างกันไป อันเนื่องมาจากประสบการณ์ ดังนั้นอายุจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการศึกษา การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนเราเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความคิดเห็น และทัศนคติ การศึกษาเป็นแนวทางอันหนึ่งที่บุคคลจะเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิดเห็น เพราะได้เรียนบางสิ่งบางอย่างเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่มีอยู่เดิม การคิดหรือการกระทำกิจกรรมบางอย่างจึงผิดไปจากเดิม หรืออาจเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นในบางเรื่อง (จรัญ, 2526) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า คนที่มีการศึกษาสูงและต่ำจะมีประสบการณ์ต่างกัน ทำให้น่าจะมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ราษฎรที่เป็นคนท้องถิ่นเป็นระยะเวลานาน ย่อมจะมีความเข้าใจ มีความรักและหวงแหนในสภาพสังคมและสภาพแวดล้อมในชุมชน จากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ทำให้มีทัศนคติแตกต่างกันไป ทั้งในเชิงผกผันและแปรผันตาม ดังนั้นระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ต่างกัน จึงน่าจะมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน

อาชีพเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อรายได้ ราษฎรที่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก อาจมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดีกว่า ราษฎรที่ไม่มีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยว จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า อาชีพซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อรายได้ ทำให้มีทัศนคติแตกต่างกันไป ดังนั้นอาชีพจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รายได้ รายได้ เป็นสิ่งที่แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ราษฎรที่มีรายได้สูงย่อมมีอำนาจที่จะทำกิจการใด ๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ดังนั้นรายได้จึงมีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างจากการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่ารายได้ ทำให้มีทัศนคติแตกต่างกันไป ดังนั้นรายได้จึงน่าจะเป็น ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

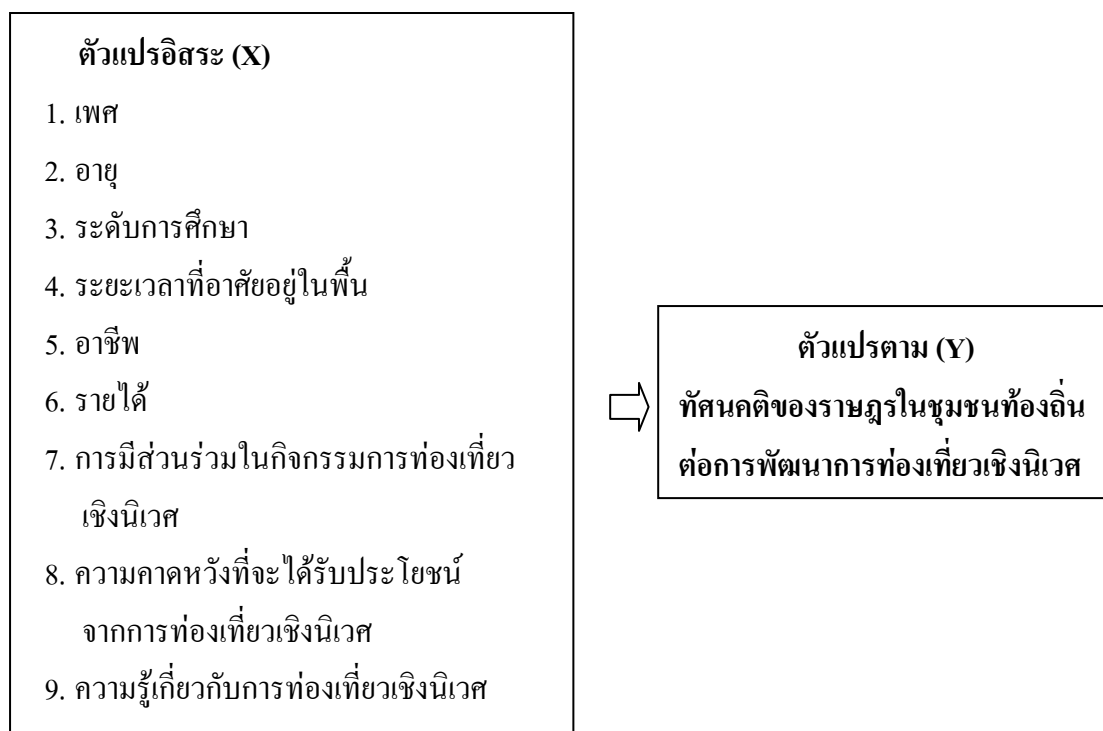
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การที่ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ได้ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ หรือ แบ่งปันผลประโยชน์ในการ ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาจมีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง นิเวศจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้มีทัศนคติ แตกต่างกันไป

ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รายได้ จากบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การขายของที่ระลึก การนำนักท่องเที่ยวที่เข้าชมแหล่ง ท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ฯลฯ ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจที่มีผลถึงทัศนคติต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ สามารถสรุปได้ว่า ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อทัศนคติต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียง แต่จำได้อาจจะโดยการฝึก โดยการมองเห็น หรือการได้ยิน (ประภาเพ็ญ, 2526) โดยความรู้เป็น ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ซึ่งถ้าราษฎรมีความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ อาจน่าจะมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านบวก เพราะความเข้าใจและ ความจำ นั้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติ (Mcquire, 1969) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปได้ว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน น่าจะมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

2. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
3. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
4. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน
5. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
6. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีรายได้แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
7. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
8. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน
9. ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ และข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยใช้วัสดุและอุปกรณ์ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. เอกสาร และข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ประกอบการดัดแปลงจากแบบสอบถามของผู้ที่เคยศึกษาด้านนี้ และที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการวิจัย และวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก)
3. เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป
4. อุปกรณ์เครื่องเขียน

วิธีการ

1. ทำการศึกษาสภาพพื้นที่ และลักษณะทั่วไป ของหมู่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการตรวจสอบสภาพพื้นที่จริงที่จะทำการศึกษา
2. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากร จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 ประชากรหมู่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 85 ครัวเรือน ประชากร 434 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ราษฎรที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนจำนวน 85 ครัวเรือน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.1 สร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามนี้ ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ประกอบกับการดัดแปลงจากแบบสอบถามของผู้ที่เคยศึกษาด้านนี้ แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษา และวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา มีคำถามทั้งคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire) และคำถามแบบปลายปิด (closed-ended questionnaire) มีทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 ทักษะจิตของราษฎรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปทดสอบ จากนั้นนำไปทดสอบ (Pre-test) กับราษฎรในตำบลบางน้ำผึ้ง โดยใช้แบบสอบถามในการทดสอบจำนวน 30 ชุด แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่า Alpha ของแบบสอบถามด้านความรู้และทัศนคติ จากนั้นจึงนำไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนการนำไปใช้จริงจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

1) แบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่น (Alpha) = 0.8719

2) แบบทดสอบทัศนคติ มีค่าความเชื่อมั่น (Alpha) = 0.8649

3.3 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล จากราษฎรที่เป็นตัวแทนครัวเรือนในชุมชนท้องถิ่นเขตพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 85 ครัวเรือน

4. เกณฑ์การให้ค่าคะแนนตัวแปร

4.1 เพศ : แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
ชาย	1
หญิง	2

4.2 อายุ : ได้แบ่งช่วงอายุของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
อายุน้อยกว่า 40 ปี	1
อายุมากกว่า 40- 55 ปี	2
อายุมากกว่า 55 ปี	3

4.3 ระดับการศึกษา: ได้แบ่งระดับการศึกษาของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	1
มัธยมศึกษาตอนต้น	2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	3
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	4

4.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่: ได้แบ่งระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
น้อยกว่า 10 ปี	1
10-40 ปี	2
มากกว่า 40 ปี	3

4.5 อาชีพ : อาชีพของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม แต่มีผู้เลือกตอบ ในอาชีพเกษตรกรรมเพียง 1 คน จึงให้กลุ่มของอาชีพเกษตรกรรมรวมอยู่ในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ดังนั้นจึงแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
รับจ้าง	1
ค้าขาย	2
มีเงินเดือนประจำ	3
มีรายได้ไม่แน่นอน	4

4.6 รายได้ : ได้แบ่งรายได้ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน	1
5,001-10,000 บาท/เดือน	2
มากกว่า 10,000 บาท/เดือน	3

4.7 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ได้แบ่งกลุ่มของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนนดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
ไม่เคย	0
เคย	1

4.8 ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: ได้แบ่งกลุ่มของความคาดหวัง ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
ไม่คาดหวัง	0
คาดหวัง	1

4.9 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: คำถามมีทั้งหมด 18 ข้อ แบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 10 ข้อ และคำถามเชิงลบ 8 ข้อ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

<u>คำตอบ</u>	<u>การให้ค่าคะแนน</u>
ตอบถูก	1
ตอบผิด	0

จากแปลผลคะแนนของคำถามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้วิธีแบ่งเกณฑ์ของระดับความรู้ เป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก และระดับน้อย โดยใช้สูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{17-7}{2} = 5 \end{aligned}$$

ดังนั้นจึงสามารถแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังนี้

<u>ระดับคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
7-12	น้อย
13-18	มาก

4.10 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: หลักเกณฑ์ในการแบ่งระดับทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากคำถามวัดค่าทักษะคิด จำนวนทั้งสิ้น 22 ข้อ โดยแบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 12 ข้อ และคำถามเชิงลบ 10 ข้อ ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้คำถามที่เป็นแบบประมาณค่า (rating scale) ตามแบบของ Likert Scale โดยแต่ละข้อให้คะแนนเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าของคะแนน ได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ 5	ให้คะแนนเท่ากับ 1
เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ 4	ให้คะแนนเท่ากับ 2
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนนเท่ากับ 3	ให้คะแนนเท่ากับ 3
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนนเท่ากับ 2	ให้คะแนนเท่ากับ 4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนนเท่ากับ 1	ให้คะแนนเท่ากับ 5

เมื่อรวบรวมและแจกแจงความถี่แล้ว ใช้ค่าเฉลี่ยของทัศนคติ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งใช้เกณฑ์ดังนี้

$$\text{อันตรายกัชนี} = \frac{\text{คะแนนสูงที่สุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

เกณฑ์ดังกล่าวทำให้แปลความหมายได้ว่า

ระดับคะแนน 1.00-1.80 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความรู้และทำความเข้าใจกับราษฎรในชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก จะต้องดูจากผลการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างมีผลต่อทัศนคติเพื่อให้มีทัศนคติที่ดีกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นยังไม่เห็นด้วยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะต้องให้ความรู้และทำความเข้าใจกับราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

ระดับคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งถ้าหากให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็จะทำให้ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมพัฒนาต่อไป

ระดับคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก พร้อมทั้งจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมควรอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานจะต้องให้การสนับสนุนแก่ชุมชนในท้องถิ่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาประเมินผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีวิธีการดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative method) โดยการนำข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม มารวบรวมแจกแจงในรูปค่าสถิติอย่างง่าย เช่น การแจกแจงความถี่ (frequency distribution) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percent) ของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล และทัศนคติที่เกี่ยวข้องของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แจกแจงรายละเอียดในรูปแบบ ตารางร้อยละประกอบการอธิบาย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้วิธี t-test และ F-test โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และใช้การเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe

ผลและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้จัดแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น
2. ความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น
3. ทักษะคิดของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลการศึกษาปรากฏดังต่อไปนี้

1. เพศ เพศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.6 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 22.4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายออกไปทำงานนอกพื้นที่ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1
2. อายุ อายุของผู้ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ราษฎรมีอายุอยู่ในช่วง น้อยกว่า 40 ปี ร้อยละ 43.5 รองลงมาคืออายุมากกว่า 55 ปี ร้อยละ 29.4 ปี และช่วงอายุที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ ราษฎรที่มีอายุระหว่าง 40-55 ปี มีเพียงร้อยละ 27.1 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยที่สุดคือ 13 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมากที่สุดคือ 80 ปี โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ 44.23 ปี จากข้อมูลที่ได้ ราษฎรส่วนใหญ่มีอายุ

น้อยกว่า 40 ปี ซึ่งหากมีการส่งเสริมและสนับสนุน จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

3. สถานภาพในครัวเรือน สถานภาพในครัวเรือนของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีสถานภาพในครัวเรือนเป็นคู่สมรส ร้อยละ 31.8 รองลงมามีสถานภาพในครัวเรือนเป็น หัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 29.4 และน้อยที่สุด มีสถานภาพ เป็นผู้อาศัย ร้อยละ 11.8 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่า ส่วนใหญ่เป็นคู่สมรส และจากข้อสังเกตคู่สมรสจะทำงานในพื้นที่หรือเป็นแม่บ้าน การจะพัฒนา จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้แก่กลุ่มเหล่านี้ และพบอีกว่าในหมู่บ้านมีกลุ่มสตรีที่ร่วมกันทำ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มก็เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ (สุชา และสุรงค์, 2521)

4. สถานภาพการสมรส สถานภาพการสมรสของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรส (แต่งงาน) ร้อยละ 64.7 รองลงมามี สถานภาพโสด ร้อยละ 28.2 และน้อยที่สุด มีสถานภาพหย่าร้าง/ม่าย ร้อยละ 7.1 รายละเอียด ปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าส่วนใหญ่มีการแต่งงาน หรือว่ามีครอบครัวแล้ว ซึ่งครอบครัวมีอิทธิพลมากที่สุดในการสร้างและปลูกฝังทัศนคติให้แก่สมาชิกในครอบครัว (สุชา และสุรงค์, 2521)

5. ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 44 รองลงมา มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 22.4 และน้อยที่สุด มีการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 15.3 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ราษฎร ส่วนใหญ่มีการศึกษาดำรงต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ทำให้คนเราเกิด การพัฒนาเปลี่ยนแปลงจิตใจ ความคิดเห็น ความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดเห็นในบางเรื่อง (จรัญ, 2526)

6. อาชีพ อาชีพของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 41.2 รองลงมาอาชีพไม่แน่นอน ร้อยละ 31.8 และที่น้อย ที่สุดคือ ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 11.8 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้พบว่า

ราษฎรมีอาชีพรับจ้างและอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนรวมกันเกินกว่า ร้อยละ 70 ดังนั้นอาจมีผลต่อการพัฒนาได้หากการพัฒนาไม่ส่งผลต่อการมีรายได้เพิ่มขึ้นของราษฎร

7. รายได้ รายได้ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 45.9 รองลงมา มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 29.4 และน้อยที่สุดคือ มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 24.7 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้น้อยที่สุด คือ เท่ากับ 0 บาท/เดือน ผู้มีรายได้มากที่สุดคือ 35,000 บาท/เดือน และมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 7,260.71 บาท/เดือน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ราษฎรมีรายได้ไม่มาก ดังนั้นหากพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถเพิ่มรายได้ให้ราษฎรได้ก็จะทำให้มีการสนับสนุนและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

8. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในช่วงระยะเวลา 10-40 ปี ร้อยละ 45.9 รองลงมา ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ ช่วงระยเวลาน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 28.2 และน้อยที่สุดคือ อาศัยอยู่ในพื้นที่ ในช่วงระยะเวลา มากกว่า 40 ปี ร้อยละ 25.9 สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นานที่สุดคือ 69 ปี น้อยที่สุดคือ 1 ปี และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของผู้ตอบแบบสอบถามเฉลี่ยเท่ากับ 25.01 ปี รายละเอียดปรากฏ ตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ ราษฎรส่วนมากอาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 – 40 ปี แสดงให้เห็นว่าอยู่ในพื้นที่นานพอสมควร ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่นานจะทำให้บุคคลนั้น ๆ มีความผูกพันและรักถิ่นฐาน

9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 57.65 และไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 42.35 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประมาณครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งการมีส่วนร่วมจะทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านบวกมากขึ้นด้วย

10. ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นจากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 85.88 และมีผู้ที่ไม่คาดหวัง ร้อยละ 14.12 โดยผู้ที่คาดหวังจะได้รับ

ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่คาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการขายอาหาร-เครื่องดื่มมากถึงร้อยละ 26.0 รองลงมาคือ ขายพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ ร้อยละ 16.3 และน้อยที่สุดคือ กิจกรรมอื่น ๆ (เช่น นวดแผนไทย) ร้อยละ 4.1 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1 จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าราษฎรมีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวสูง ทั้งนี้เพราะราษฎรส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและไม่มีอาชีพ หรือมีรายได้ไม่แน่นอน

ตารางที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

(N=85)			
ลักษณะของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>เพศ</u>			
ชาย	19	22.4	
หญิง	66	77.6	
<u>อายุ</u>			
น้อยกว่า 40 ปี	37	43.5	อายุมากที่สุด = 80 ปี
40-55 ปี	23	27.1	อายุน้อยที่สุด = 13 ปี
มากกว่า 55 ปี	25	29.4	อายุเฉลี่ย = 44.23 ปี
<u>สถานภาพในครัวเรือน</u>			
หัวหน้าครอบครัว	25	29.4	
คู่สมรส	27	31.8	
ผู้อาศัย	10	11.8	
บุตร/ บิดา/ มารดา	23	27.1	
<u>สถานภาพการสมรส</u>			
โสด	24	28.2	
สมรส	55	64.7	
หย่าร้าง/ม่าย	6	7.1	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(N=85)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>ระดับการศึกษา</u>			
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	38	44	
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	17.6	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	15.3	
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	19	22.4	
<u>รายละเอียดระดับการศึกษา</u>			
ไม่ได้ศึกษา	3	3.5	
ประถมศึกษา	35	41.2	
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	17.6	
ปวช./มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	15.3	
ปวท./ปวส./อนุปริญญา	9	10.6	
ปริญญาตรี	9	10.6	
ปริญญาโท	1	1.2	
<u>รายละเอียดอาชีพ</u>			
รับจ้าง	35	41.2	
ค้าขาย	10	11.8	
มีเงินเดือนประจำ(เช่น รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชน)	13	15.3	
มีรายได้ไม่แน่นอน	27	31.8	
<u>รายได้</u>			
น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน	39	45.9	มากที่สุด 35,000 บาท
5,001 -10,000 บาท/เดือน	25	29.4	น้อยที่สุด 0 บาท
มากกว่า 10,000 บาท/เดือน	21	24.7	เฉลี่ย 7,260.71 บาท

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(N=85)

ลักษณะของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่</u>			
น้อยกว่า 10 ปี	24	28.2	นานที่สุด 69 ปี
10-40 ปี	29	45.9	น้อยที่สุด 1 ปี
มากกว่า 40 ปี	22	25.9	เฉลี่ย= 25.01 ปี
<u>การมีส่วนร่วมในกิจกรรม</u>			
<u>การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>			
ไม่เคย	36	42.35	
เคย	49	57.65	
<u>รายละเอียดความคาดหวังที่จะได้รับ</u>			
<u>ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>			
ขายอาหาร-เครื่องดื่ม	51	26.0	มีผู้ที่คาดหวังที่จะ
ขายของที่ระลึก	23	11.7	ได้รับประโยชน์
นำเที่ยวชมชุมชน	29	14.8	มากกว่า 1 กิจกรรม
นำเดินศึกษาธรรมชาติ/ดูนก	28	14.3	
ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว	25	12.8	รวมมีผู้เลือกกิจกรรม
ขายพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ	32	16.3	ทั้งหมด = 196
อื่น ๆ	8	4.1	กิจกรรม

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การทดสอบความรู้ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น เป็นการสอบถามความรู้เกี่ยวกับความหมาย หลักการ องค์ประกอบ การบริหารจัดการ โดยใช้คำถามที่เป็นคำถามลักษณะ เชิงบวกและเชิงลบ จำนวนทั้งสิ้น 18 คำถาม 18 คะแนน โดยมีคำตอบให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ “ถูก” หรือ “ผิด” หากตอบคำถามแต่ละข้อได้ถูกต้องจะได้คะแนน ข้อละ 1 คะแนน

จากผลการศึกษาพบว่า ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่ทำการศึกษามีผู้ตอบคำถามได้ถูกต้องหรือมีความเข้าใจในข้อนั้น ๆ ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีทั้งหมด 11 ข้อ ได้แก่ คำถามข้อที่ 1 ข้อที่ 2 ข้อที่ 3 ข้อที่ 6 ข้อที่ 9 ข้อที่ 11 ข้อที่ 12 ข้อที่ 13 ข้อที่ 14 ข้อที่ 15 และข้อที่ 17 โดยราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นคำถามข้อที่ 1 คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบไปยังแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น” มากที่สุด ร้อยละ 98.8 ส่วนประเด็นคำถามที่ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด คือ คำถามข้อที่ 4 คือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดขึ้นได้กับการท่องเที่ยวในกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น” ซึ่งตอบถูกต้องเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3

จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าราษฎรมีความเข้าใจในความหมายหลักการ องค์ประกอบ และการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่ แต่ยังไม่มีความเข้าใจทั้งหมด จึงมีความจำเป็นจะต้องให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ราษฎร ซึ่งราษฎรเองก็มีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐให้ความรู้แก่ราษฎรด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และประชาสัมพันธ์ให้ความรู้

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

รายละเอียด	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง/ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชนชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (เฉลย:ถูก)	84	98.8	1	1.2
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเดินทางไปยังแหล่งวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมดังกล่าว (เฉลย:ถูก)	76	89.4	9	10.6
3. การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนเป็นหลักการที่สำคัญส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ถูก)	83	97.6	2	2.4
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดขึ้นได้กับการท่องเที่ยวในกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น (เฉลย:ถูก)	25	29.4	60	70.6
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (เฉลย:ผิด)	56	34.1	29	65.9
6. กิจกรรมดูนกถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ถูก)	76	89.4	9	10.6
7. การเก็บพันธุ์พืช และการเก็บดอกไม้ ถือว่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ผิด)	55	35.3	30	64.7

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง/ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้ได้เฉพาะกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเท่านั้น โดยแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ผิด)	54	63.5	31	36.0
9. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปสู่ชนบทและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (เฉลย:ถูก)	82	96.5	3	3.5
10. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด เป็นหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ผิด)	40	47.1	45	52.9
11. ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการบรรยายแก่นักท่องเที่ยวก่อนเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงประเพณีและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ (เฉลย:ถูก)	79	92.9	6	7.1
12. การมีส่วนร่วมของราษฎรในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (เฉลย:ถูก)	83	97.6	2	2.4
13. การจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติในพื้นที่ หรือแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรม ของชุมชนในพื้นที่ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ถูก)	82	96.5	3	3.5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
	ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง/ไม่รู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
14. ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์ หรือป้ายสื่อความหมายใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะว่ามีมัลคูเทศก์ที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารอยู่แล้ว (เฉลย:ผิด)	71	83.5	14	16.5
15. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว ในจุดท่องเที่ยว เช่น อาคารสำหรับคนุก หรือสร้างโรงแรม (เฉลย:ผิด)	68	80.0	17	20.0
16. แนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยึดหลักความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ระบบนิเวศ)อย่างเดียว ไม่รวมถึงความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรม หรือทางเศรษฐกิจ (เฉลย:ผิด)	56	65.9	29	34.1
17. การสร้างกฎกติกาให้ราษฎรในท้องถิ่นร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยรวม เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เฉลย:ถูก)	78	91.8	7	8.2
18. สภาพป่าธรรมชาติที่ชุมชนจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะถางไม้พื้นล่างออกให้หมดเพื่อจะได้สะอาดและดูโล่ง (เฉลย:ผิด)	42	49.4	43	50.6

สำหรับคะแนนรวมของความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรแต่ละคน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ได้ระดับคะแนนมาก (13-18 คะแนน) ร้อยละ 78 รองลงมาได้ระดับคะแนนน้อย (7-12 คะแนน) ร้อยละ 18 โดยมีผู้ตอบได้คะแนนสูงสุดคือ 17 คะแนน ผู้ตอบได้คะแนนต่ำสุดคือ 7 และคะแนนเฉลี่ย คือ 14.2 คะแนน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

(N= 85)

คะแนนความรู้เกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎร ในชุมชนท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
7-12 คะแนน (น้อย)	18	21.2	คะแนนสูงสุด=17 คะแนน
13-18 คะแนน (มาก)	67	78.8	คะแนนต่ำสุด = 7 คะแนน คะแนนเฉลี่ย = 14.2 คะแนน
รวม	85	100.00	

ข้อมูลทัศนคติของราษฎรในท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาข้อมูลในส่วนของทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง เป็นการสอบถามราษฎรในชุมชนท้องถิ่น โดยใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 22 คำถาม โดยแบ่งเป็นคำถามเชิงบวก 12 ข้อ และคำถามเชิงลบ 10 ข้อ ตามแบบของ Likert Scale ให้คะแนนคำถามเป็น 5 ระดับ ตามแบบของ Likert Scale ซึ่งสามารถให้ค่าความหมายของคะแนน ดังนี้ คือ คำถามเชิงบวก ตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ได้คะแนน 5 คะแนน ตอบ “เห็นด้วย” ได้คะแนน 4 คะแนน ตอบ “ไม่แน่ใจ” ได้คะแนน 3 คะแนน ตอบ “ไม่เห็นด้วย” ได้คะแนน 2 คะแนน และตอบ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ได้คะแนน 1 คะแนน สำหรับคำถามเชิงลบ ตอบ “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ได้คะแนน 1 คะแนน ตอบ “เห็นด้วย” ได้คะแนน 2 คะแนน ตอบ “ไม่แน่ใจ” ได้คะแนน 3 คะแนน ตอบ “ไม่เห็นด้วย” ได้คะแนน 4 คะแนน และตอบ “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ได้คะแนน 5 คะแนน จากนั้นนำ ผลคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามมาหาค่าของทัศนคติโดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนทุกข้อของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาค้นพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติทางบวกของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าเท่ากับ 3.68 เมื่อนำไปเทียบกับเกณฑ์การแบ่งค่าระดับทัศนคติปรากฏว่าอยู่ในช่วง ระดับคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

และพบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยทัศนคติทางบวกสูงที่สุด ในประเด็นข้อ 1. “สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้” โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48 รองลงมาคือ ข้อ 22. “ควรฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ตามลำดับ ส่วนประเด็นข้อ 7 “ราษฎรในชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการให้ความรู้ด้านธรรมชาติวิทยาแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติทางบวกน้อยที่สุด เท่ากับ 2.54 หมายถึงราษฎรไม่เห็นด้วยในประเด็นดังกล่าว จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีความรู้สึกที่สภาพพื้นที่ในชุมชนมีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่มีความต้องการให้มีหน่วยงานให้การสนับสนุน ได้แก่ การฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ทัศนคติของราษฎรในท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่หมู่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา					ค่าเฉลี่ย	SD
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
1. สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ (เชิงบวก)	58.8	32.9	5.9	2.4	-	4.48	0.72
	50	28	5	2	-		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา					ค่าเฉลี่ย	SD
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
2. สถานที่และเส้นทางในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความสะดวกและปลอดภัยเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เชิงบวก)	40.0	44.7	15.3	-	-	4.25	0.71
	34	38	13	-	-		
3. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และเป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างแรงดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ (เชิงบวก)	42.4	42.4	12.9	2.4	-	4.25	0.77
	36	36	11	2	-		
4. ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความหลากหลาย และเพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เชิงบวก)	32.9	48.2	10.6	5.9	2.4	4.04	0.94
	28	41	9	5	2		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					ค่าเฉลี่ย	SD
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ควรเป็นหน้าที่ของ หน่วยงาน ทางราชการ เช่น อบต. กรมป่าไม้ อำเภอ จังหวัด เป็นผู้ดำเนินการ (เชิงลบ)	4 4.7	20 23.5	22 25.9	25 29.4	14 16.5	2.71	1.14
6. ราษฎรในชุมชนมีความพร้อม ที่จะพัฒนาการพักแรมแบบ โฮมสเตย์ เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เชิงบวก)	21.2 18	38.8 33	29.4 25	8.2 7	2.4 2	3.68	0.98
7. ราษฎรในชุมชนยังไม่มี ความพร้อมในการให้ความรู้ด้าน ธรรมชาติวิทยา แก่นักท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (เชิงลบ)	4.7 4	8.2 7	34.1 29	42.4 36	10.6 9	2.54	0.96
8. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มี ความสะอาด และปลอดภัย (เชิงบวก)	38.8 33	42.4 36	14.1 12	4.7 4	- -	4.15	0.84

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา					ค่าเฉลี่ย	SD
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
9. ชุมชนไม่ควรสร้างกฎระเบียบ สำหรับการท่องเที่ยว และจะ กลายเป็นอุปสรรคในการ ดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (เชิงลบ)	9.4	43.5	17.6	18.8	10.6	3.22	1.18
10. ไม่ควรมีการกำหนดสัดส่วน ในการกระจายผลประโยชน์จาก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเปิด โอกาสให้มีการแข่งขันเชิงธุรกิจ ในชุมชน (เชิงลบ)	1.2	40.0	11.8	38.8	8.2	2.87	1.08
11. ควรมีการจัดตั้ง คณะกรรมการ ชุมชนเพื่อ รองรับการดำเนินงานและการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึง การติดตามและตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน (เชิงบวก)	52.9	36.5	5.9	4.7	-	4.37	0.8

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					ค่าเฉลี่ย	SD
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
12. ไม่ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น นำนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติ หรือวิถีชีวิตของชุมชนเนื่องจาก มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความรู้ไม่ เพียงพอ(เชิงลบ)	5.9	57.6	17.6	10.6	8.2	3.42	1.04
	5	49	15	9	7		
13. ชุมชนสามารถดูแลและ ให้บริการที่พักและ อาหาร ได้อย่างดีและมีมาตรฐาน (เชิงบวก)	25.9	54.1	16.5	3.5	-	4.02	0.76
	22	46	14	3	-		
14. ชุมชนยังไม่มีความพร้อมใน การระดมทุนเพื่อการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เชิงลบ)	4.7	22.4	25.9	37.6	9.4	2.75	1.06
	4	19	22	32	8		
15. ควรมีการจำกัดจำนวน นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ใน แต่ละวัน เพื่อลดผล กระทบ ต่อทรัพยากรธรรมชาติ(เชิงบวก)	22.4	34.1	23.5	20.0	-	3.59	1.05
	19	29	20	17	-		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อความ	ทัศนคติของราษฎรในชุมชนต่อการพัฒนา					ค่าเฉลี่ย	SD
	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ						
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน		
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ		
16. ชุมชนควรมีการกำหนด มาตรการในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ราษฎร ในชุมชนสามารถดำเนินการ ได้เอง (เชิงบวก)	40.0	40.0	14.1	5.9	-	4.14	0.87
	34	34	12	5	-		
17. ควรให้ออกชนรายใหญ่ เข้ามาดำเนินการ ร้านขายของ ที่ระลึกในชุมชน เนื่องจาก ราษฎรในท้องถิ่นไม่มี ประสบการณ์ในการดำเนิน ธุรกิจดังกล่าว (เชิงลบ)	18.8	48.2	15.3	9.4	8.2	3.60	1.14
	16	41	13	8	7		
18. ไม่ควรมีการจัดกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้าน การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อนยากแก่ การเข้าใจของนักท่องเที่ยว เชิงนิเวศ (เชิงลบ)	8.2	51.8	12.9	21.2	5.9	3.35	1.09
	7	44	11	18	5		

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาปัจจัยที่มีผลกับทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการนำข้อมูลตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนของครัวเรือนมาทำการทดสอบสมมติฐาน t-test และ F-test โดยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 1 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรเพศชาย และเพศหญิงพบว่า ราษฎรเพศชายมีทัศนคติทางบวกสูงกว่าราษฎรเพศหญิงโดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และ 3.64 ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 3.086$; $Sig = 0.004$) สรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้คือราษฎรที่มีเพศต่างมีทัศนคติแตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 5

ทั้งนี้อาจเกิดจากราษฎรเพศชายส่วนมากเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงมีความรู้สึกรู้สึกต้องการที่พัฒนาให้ชุมชนมีความเจริญเพื่อหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว

ตารางที่ 5 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามเพศ (n = 85)

เพศ	N	X	SD	t	Sig
ชาย	19	3.90	0.341	3.086	0.004*
หญิง	66	3.62	0.402		

สมมติฐานที่ 2 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นมีอายุแตกต่างกัน ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีอายุต่างกันพบว่า ราษฎรที่มีอายุมากกว่า 55 ปี มีทักษะคิดทางบวกสูงสุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.74 รองลงมาคือ ราษฎรที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี และอายุมากกว่า 40-55 ปี โดยมีค่าเฉลี่ย 3.66 เท่ากัน เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ F-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.353$; $Sig = 0.703$) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่มีอายุต่างมีทักษะคิดไม่แตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 6

ทั้งนี้อาจเกิดจากราษฎรทุกวัยมีความรู้สึกรู้สึกต้องการที่พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เนื่องจากต้องการรายได้ที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านบวก ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 6 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นจำแนกตามอายุ (n = 85)

อายุ	N	X	SD	F	Sig
น้อยกว่า 40 ปี	37	3.66	0.375	0.353	0.703
มากกว่า 40-55 ปี	23	3.66	0.374		
มากกว่า 55 ปี	25	3.74	0.480		

สมมติฐานที่ 3 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีระดับการศึกษาต่างกันพบว่า ราษฎรที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีทัศนคติทางบวกสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.82 รองลงมาคือราษฎรที่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่าเฉลี่ย 3.76 และราษฎรที่สำเร็จการศึกษาค่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นมีทัศนคติทางบวกต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ F-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.647$; $Sig = 0.185$) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่มีระดับการศึกษาต่างมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 7

ทั้งนี้เกิดจากไม่ว่าราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสำเร็จการศึกษาใดก็ตาม ก็มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านบวก ไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 7 ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา

(n = 85)					
ระดับการศึกษา	N	X	SD	F	Sig
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	38	3.58	0.445	1.647	0.185
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	3.70	0.370		
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	3.76	0.441		
สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	19	3.82	0.278		

สมมติฐานที่ 4 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาต่างกันพบว่า ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 40 ปี มีทัศนคติทางบวกสูงสุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมาคือราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.69 และราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 10 ปี มีทัศนคติทางบวกต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าว โดยใช้ F-test พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 5.878$; $Sig = 0.004$) สรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาต่างมีทัศนคติแตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 8

ทั้งนี้เกิดจากราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลานาน มีความรู้สึกรักในท้องถิ่นมากกว่า จึงมีความต้องการชุมชนได้รับการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้

ตารางที่ 8 ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

(n = 85)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	N	X	SD	F
น้อยกว่า 10 ปี	24	3.49	0.344	5.878
10-40 ปี	39	3.69	0.368	
มากกว่า 40 ปี	22	3.88	0.447	

Sig
0.004*

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาต่างกัน โดยการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 ปี และ มากกว่า 40 ปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10-40 ปี เมื่อเปรียบเทียบรายคู่กับราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาอื่น ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นจำแนกตาม
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยการเปรียบเทียบรายคู่

(n = 85)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ปี	X	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
		น้อยกว่า 10 ปี	10-40 ปี	มากกว่า 40 ปี
น้อยกว่า 10 ปี	3.49	-	-	*
10-40 ปี	3.69	-	-	-
มากกว่า 40 ปี	3.88	*	-	-

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 5 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีอาชีพต่างกันพบว่า ราษฎรที่มีอาชีพมีค่าขายมีทัศนคติทางบวกสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.81 รองลงมาคือ ราษฎรที่มีอาชีพที่มีเงินเดือนประจำ มีค่าเฉลี่ย 3.79 และราษฎรมีรายได้ไม่แน่นอนมีทัศนคติทางบวกต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.62 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ F-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 0.894$; $Sig = 0.448$) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่มีอาชีพต่างมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 10

ทั้งนี้เกิดจากไม่ว่าราษฎรอาชีพใดก็ตาม ก็มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านบวกไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 10 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามอาชีพ

(n = 85)

อาชีพ	N	X	SD	F	Sig
รับจ้าง	35	3.65	0.388	0.894	0.448
ค้าขาย	10	3.81	0.493		
มีเงินเดือนประจำ	13	3.79	0.341		
มีรายได้ไม่แน่นอน	27	3.62	0.422		

สมมติฐานที่ 6 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีรายได้แตกต่างกันมีทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีรายได้ต่างกันพบว่า ราษฎรที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท/เดือน มีทักษะคิดทางบวกสูงที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมาคือ ราษฎรที่มีรายได้ 5,001-10,000 บาท/เดือน มีค่าเฉลี่ย 3.67 และราษฎรที่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน มีทักษะคิดทางบวกต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ F-test พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F = 1.869$; $Sig = 0.141$) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่มีอาชีพต่าง มีทักษะคิดไม่แตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตาม ตารางที่ 11

ทั้งนี้อาจเกิดจากไม่ว่าราษฎรมีรายได้เท่าใดก็ตาม ก็มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านบวกไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 11 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตาม รายได้

(n = 85)

รายได้	N	X	SD	F	Sig
น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน	39	3.60	0.435	1.869	0.141
5,000 -10,000 บาท/เดือน	25	3.67	0.377		
มากกว่า 10,000 บาท/เดือน	21	3.85	0.344		

สมมติฐานที่ 7 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎร ที่เคย และไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ราษฎรที่เคยมีส่วนร่วม มีทัศนคติทางบวกสูงกว่าราษฎรที่ไม่เคยมีส่วนร่วม โดยมีค่าเฉลี่ย 3.74 และ 3.61 ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($t = -1.557$; Sig = 0.123) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือ ราษฎรที่มีเพศต่างไม่มีทัศนคติแตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 12

ทั้งนี้อาจเกิดจากไม่ว่าราษฎรเคยมีส่วนร่วมหรือไม่ก็ตาม ก็มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านบวกไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 12 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นจำแนกตามการมีส่วนร่วม

(n = 85)

การมีส่วนร่วม	N	X	SD	t	Sig
ไม่เคย	36	3.61	0.344	-1.557	0.123
เคย	49	3.74	0.440		

สมมติฐานที่ 8 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันมีทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่คาดหวัง และไม่คาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ราษฎรที่คาดหวังที่จะได้รับประโยชน์มีทักษะคิดทางบวกสูงกว่าราษฎรที่ไม่คาดหวัง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71 และ 3.50 ตามลำดับเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -1.810$; $Sig = 0.089$) สรุปได้ว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้คือราษฎรที่มีคาดหวังต่างไม่มีทักษะคิดแตกต่างกัน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 13

ทั้งนี้อาจเกิดจากไม่ว่าราษฎรจะมีคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์หรือไม่ก็ตาม ก็มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนไม่ต่างกัน จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านบวกไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 13 ทักษะคิดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 85)

ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์	N	X	SD	t	Sig
ไม่คาดหวัง	12	3.50	0.362	-1.810	0.089
คาดหวัง	73	3.71	0.406		

สมมติฐานที่ 9 ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน พบว่าราษฎรที่มีความเข้าใจมากมีทัศนคติทางบวกสูงกว่าราษฎรที่มีความเข้าใจน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.30 ตามลำดับเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -5.738$; $Sig = 0.000$) สรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานทางทฤษฎีที่ตั้งไว้ คือราษฎรที่มีเพศต่างมีทัศนคติแตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจาก ราษฎรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก ซึ่งมีความเข้าใจและประสบการณ์มาก และจากแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ พบว่าบุคคลจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งใดเลยหากไม่มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาก่อนเพราะทัศนคติเป็นเรื่องรับรู้ (สุชา และสุรางค์, 2521) ดังนั้นผู้ที่มีความรู้มากจึงมีทัศนคติทางบวกสูงกว่า รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(n = 85)					
ความรู้	N	X	SD	t	Sig
น้อย	20	3.30	0.231	-5.738	0.000*
มาก	65	3.80	0.372		

การทดสอบสมมติฐานทั้ง 9 ข้อ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยใช้ค่า t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่แตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 14

ตารางที่ 15 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา	Sig.
1. เพศ	0.004*
2. อายุ	0.681
3. ระดับการศึกษา	0.185
4. ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่	0.004*
5. อาชีพ	0.620
6. รายได้	0.141
7. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0.123
8. ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0.089
9. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	0.000*

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

1. จากการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า

1.1 ผลการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า มีระดับทัศนคติทางบวกโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของทัศนคติสามารถให้ความหมายได้ว่า “ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะต้องส่งเสริม และให้ความรู้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

1.2 ผลการศึกษาระดับทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรายชื่อพบว่า ระดับทัศนคติทางบวกสูงที่สุด ในประเด็นข้อ 1 คือ “สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้” โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 รองลงมาคือ ประเด็นข้อ 22 คือ “ควรฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าราษฎรในชุมชนท้องถิ่น มีความคิดเห็นว่าสภาพพื้นที่ในชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องฝึกอบรมให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

2. การทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยใช้ค่า t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่แตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังนี้

2.1 เพศ: จากการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรเพศชาย และเพศหญิงพบว่า ราษฎรเพศชายมีทัศนคติทางบวกสูงกว่าราษฎรเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และ 3.64 ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่: จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาต่างกันพบว่า ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 40 ปี มีทัศนคติทางบวกสูงที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 3.88 รองลงมาคือราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10-40 ปี มีค่าเฉลี่ย 3.69 และราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ น้อยกว่า 10 ปี มีทัศนคติทางบวกต่ำที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.58 ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าว โดยใช้ F-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และจากการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาต่างกันโดยการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 ปี และ มากกว่า 40 ปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 10-40 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในระยะเวลาอื่น ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: จากการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน พบว่า ราษฎรที่มีความเข้าใจมากมีทัศนคติทางบวกสูงกว่าราษฎรที่มีความเข้าใจน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 3.80 และ 3.30 ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยดังกล่าวโดยใช้ T-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วนของอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นปัจจัยที่มีผลกับทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้เสนอแนะเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. จากการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

1.1 จากผลการศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า มีระดับทัศนคติทางบวกโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของทัศนคติสามารถให้ความหมายได้ว่า “ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่จะต้องส่งเสริมและให้ความรู้มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศประสบความสำเร็จ และเป็นไปตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้แก่ หน่วยงานด้านปกครอง ด้านการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านพัฒนาชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

1.2 ผลการศึกษาระดับทัศนคติ ของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรายชื่อพบว่า ระดับทัศนคติทางบวกสูงที่สุด ในประเด็นข้อ 1 คือ “สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้” โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 รองลงมาคือ ประเด็นข้อ 22 คือ “ควรฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าราษฎรในชุมชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นหรือมีความรู้สึกได้ว่า สภาพพื้นที่ในชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องฝึกอบรมให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

2. จากผลเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยใช้ค่า t-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรที่แตกต่างกัน มีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสรุปแล้วผู้มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก มีค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นด้วย จึงควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นทุกคนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์ และการศึกษาดูงาน เพื่อให้ทุกคนมีระดับทัศนคติด้านบวกที่สูงขึ้น

ดังนั้นจึงสรุปข้อเสนอแนะได้ว่าควรให้การสนับสนุนและส่งเสริม ทั้งด้านบุคลากร ความรู้ และงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง แต่จะต้องยึดในหลักการ การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการบริหารจัดการจะต้องเป็นของชุมชน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ เป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น สำหรับเรื่องการให้ความรู้ควรให้ความรู้ทั้งในด้านความหมาย หลักการ องค์ประกอบ และการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ราษฎรในชุมชนท้องถิ่นทุกคนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ฝึกอบรม สัมมนา ประชาสัมพันธ์ และการศึกษาดูงาน เพื่อให้ทุกคนมีระดับทัศนคติด้านบวกที่สูงขึ้น และร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนท้องถิ่น ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ประสบความสำเร็จแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถลงลึกในการศึกษารายละเอียดในหลายหัวข้อ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการวิจัยครั้งต่อไป มีหัวข้อที่น่าจะได้มีการวิจัย ดังนี้

1. ควรศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง เพื่อการจัดระดับแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวที่สามารถบรรลุผลในการจัดการได้ดียิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือราษฎรในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ จะได้นำข้อมูลมาทำการ แก้ไข ปรับปรุง แผนการพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527. **จิตวิทยาสังคม**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ

กอบแก้ว ชัยเดชสุริยะ. 2546. **การจัดการทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. **แผนการตลาดการท่องเที่ยว 2540**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

_____. 2546. **ความหลากหลายทางชีวภาพของภูเขากับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. จดหมายข่าวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.

จรัญ พรหมอยู่. 2526. **ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย**. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.

เจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง. 2526. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. สักดิ์โสภากการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

จิตยา สุวรรณชฎ. 2520. **ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม**. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 17(10): 602-603.

ดวงดาว เตชะวัฒนาจร. 2540. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติออบขาน**. ส่วนอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2521. **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาจิตวิทยาชั้นสูง**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

_____. 2534. **พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 จิตวิทยาชั้นสูง**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- ดรรรชนี เอมพันธุ์. 2544. เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัคราณา)
- _____, และสุรเชษฐ์ เขษฐมาส. 2544. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: แนวคิด หลักการ และความ
เป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในพื้นที่อนุรักษ์. เอกสารประกอบการเรียน โครงการ
ปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ ภาคพิเศษ, คณะวนศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ. (อัคราณา)
- ถวิล ชาราโกชน์. 2526. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ.
- ทรงศักดิ์ ภูน้อย. 2542. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชา
ส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่. (อัคราณา)
- เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ. 2529. พฤติกรรมองค์กร. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.
- ธวัชชัย รัตนซออน. 2542. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรนิษฐ์ ลิ้มปรีงมี. 2539. ความรู้และความคิดเห็นของผู้พิพากษาต่อการทำนุบำรุงบริการสังคมของผู้
ถูกคุมความประพฤติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีรพัฒน์ ตี้อัน. 2546. ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในพื้นที่อุทยานแห่งชาติม่อนพระยาแช่ ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นุศรา แก้วสนธิ. 2542. ทัศนคติของพลทหารกองประจำการที่มีต่อการฝึกวิชาชีพ: ศึกษาเฉพาะ
กรณี พล.ม.2. ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชนบท. ศักดิ์โสภการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- นิพนธ์ คันธเสวี. 2521. สรุปรายงานการวิจัยการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยที่มีต่อทหารอเมริกันประจำประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- บรรพต คันธเสน. 2543. ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม และทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมี่ยง-ภูทอง จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปกรณ์ ปรีชากร. 2530 ทฤษฎีแนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, กรุงเทพฯ.
- พงษ์ไพบูลย์ ศิลาวราเวทย์. 2528. ความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ: ศึกษากรณีผู้ที่ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรพิมล วราวุฒิปุทธพงศ์. 2528. ทัศนคติและการเปลี่ยนทัศนคติ, น. 89-90. ใน จิตวิทยาสังคมร่วมสมัย. สำนักพิมพ์สยามศึกษา. เชียงใหม่.
- ภคนนท์ เอี่ยมเศรษฐี. 2544. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา สวนหินผางาม ตำบลปวนพูนุกิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันราชภัฏเลย.

- ยศ สันตสมบัติ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการ
ทรัพยากร. ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา
อย่างยั่งยืน และภาควิชาสังคมวิทยา – มานุษยวิทยา, คณะสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. ห้างหุ้นส่วนไทยอนุเคราะห์
ไทย, กรุงเทพฯ.
- วรรณพร วณิชชานุกร. 2540. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: Ecotourism. กองวิชาการและฝึกอบรม.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- วิจิตรา ชัยศรี. 2536. ทักษะคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว: ศึกษาเฉพาะกรณี
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วิวัฒน์ ศรีธนบุตร. 2544. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าองค์พระ ป่าเขาพระกำ และป่าเขาห้วยพลู
ท้องที่หมู่บ้านทุ่งมะกอก ตำบลองค์พระ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิไลพร สมบูรณ์. 2534. การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ
จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศุภนิศย์ วัฒนธาดา. 2526. จิตวิทยาการศึกษา. สำนักพิมพ์เทียนวัฒนา, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. รายงาน
การวิจัย. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. รายงานขั้นสุดท้าย
การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. ศูนย์บริการ
วิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- _____. 2542. รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.
- สมภาร สุรภพพิศิษฐ์. 2542. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่า
ถาวร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่
50 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. 2532. วนศาสตร์ชุมชน, น. 102 – 115. ใน เอกสารทางวิชาการและแนวทาง
วิชาการเพื่อพัฒนาป่าไม้ของเมืองไทยในปัจจุบัน การบรรยายพิเศษทางวิชาการป่าไม้
ประจำปี 2532. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุดธิดา เกษรราช. 2544. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ :
กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2546. รายงานฉบับสมบูรณ์ :
โครงการจัดทำแผนแม่บทและการจัดการพื้นที่สีเขียวในพื้นที่โครงการสวนกลางมหานคร.
บริษัท เทสโก้ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- สุชา จันทน์เอม และ สุรางค์ จันทน์เอม. 2521. จิตวิทยาสังคม. สำนักพิมพ์แพรววิทยา, กรุงเทพฯ.
- สุเมธ แสงนิ่มนวล. 2531. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสหกรณ์ในกิจกรรมหมู่บ้าน
เคลือบ : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านสหกรณ์เคหสถานกรุงเทพฯ จำกัด โครงการ 4.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โสภา ชูพิกุลชัย. 2521. จิตวิทยาทั่วไป. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ.

- องค์การบริหารส่วนตำบลทรงคนอง. 2549. **แผนพัฒนาชุมชนของ หมู่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัคราณา)**
- อนันตศักดิ์ ภูมิทอง. 2546. **ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ยม ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- อโนทัย เพียรคงชล. 2540. **ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.**
- อุทุมพร จามรمان. 2537. **ทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยา. ฟิสิกส์ฉบับลิขสิทธิ์, กรุงเทพฯ.**
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2546. **การรับรู้ต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ส่งผลต่อกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนปวนพู่ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**
- เอช อาสุ. 2545. **ทัศนคติของชุมชนที่มีผลต่อการบุกรุกทำลายป่า และการมีส่วนร่วมในการป้องกันรักษาป่า: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ยม จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- อำเภอพระประแดง. 2549. **บรรยายสรุป อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. จังหวัดสมุทรปราการ. (อัคราณา)**
- Foster, C.R. 1952. **Psychology for life Adjustment.** Chicago: American-Technical Society.
- Harry, C.T. 1971. **Attitude and attitude change.** John Wiley & Sons, Inc., New York.
- Hector Ceballos – Lascrain. 1988. Tourism, ecotourism and Protected Areas. **Parks.** 2 (3): 31 – 35.

Leckenby, J. n.d. **Attitude Change**. Available source: http://www.ciadvertising.org/SA/fall_02/adv382j/kfarri1/attitude_change_index2.html, May 13, 2007.

McGuire, W.J. 1969. The nature of attitudes and attitude change, pp.136-314. *In* B. Lindzey and E. Aronson, eds. **Handbook of Social Psychology**. Addison-Wesley, Reading, MA.

The Ecotourism Society. 1991. The Ecotourism Society 's definition. **The Ecotourism Society Newsletter**. (Spring): 1.

Smith, S. 1996. **Tourism Analysis : A Hand Book**. Longman Group Limited, Malasia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

ทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

คำชี้แจง

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของราษฎรในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่ หมู่ที่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ความร่วมมือของท่านในการตอบแบบสอบถามจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

โดย นายประธานสิทธิ์ กระทบ

นิสิตปริญญาโทภาคพิเศษ รุ่น 7

สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของราษฎรในชุมชน

1. เพศ   ( ) ชาย   ( ) หญิง

2. อายุของท่านอยู่ในช่วงใด

( ) น้อยกว่า 25 ปี	( ) 25-40 ปี
( ) มากกว่า 40-55 ปี	( ) มากกว่า 55 ปี

3. ระดับการศึกษา

( ) ไม่ได้ศึกษา	( ) ประถมศึกษา
( ) มัธยมศึกษาตอนต้น	( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
( ) อนุปริญญา/ปวส.	( ) ปริญญาตรี
( ) ปริญญาโท	( ) ปริญญาเอก

4. สถานภาพในครัวเรือน

( ) หัวหน้า	( ) คู่สมรส	( ) สถานภาพอื่นๆ เป็นบุตร / บิดา/มารดา	( ) ผู้อาศัย
-------------	-------------	--	--------------

5. สถานภาพการสมรสของท่าน

( ) โสด	( ) สมรส	( ) หม้าย/หย่าร้าง
---------	----------	--------------------

8. ระยะเวลาที่ท่านอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนแห่งนี้

( ) น้อยกว่า 10 ปี	( ) 10-40 ปี
( ) มากกว่า 40 ปี	

6. ท่านประกอบอาชีพใด

( ) รับจ้าง	( ) กู้ขาย
( ) มีเงินเดือนประจำ (เช่น รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชน)	
( ) มีรายได้ไม่แน่นอน	

7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่าน

- ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน ( ) 5,001-10,000 บาท/เดือน
 ( ) มากกว่า 10,000 บาท/เดือน

9. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนหรือไม่

- ( ) ไม่เคย
 ( ) เคย ในกิจกรรม.....
 จำนวนครั้งที่มีส่วนร่วม.....ครั้ง / เดือน

11. ท่านต้องการมีรายได้เสริมที่มาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนหรือไม่

- ( ) ไม่ต้องการ ( ) ต้องการ

12. ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับประโยชน์ในด้านใดบ้างจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน
 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ขายอาหาร-เครื่องดื่ม ( ) ขายของที่ระลึก
 ( ) นำเที่ยวชมชุมชน ( ) นำเดินศึกษาธรรมชาติ/ดูนก
 ( ) ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว ( ) ขายพันธุ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ
 ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

13. ชุมชนของท่านมีหน่วยงานจากภาครัฐและ/หรือเอกชนให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

- ( ) ไม่มี
 ( ) มีหน่วยงานใดบ้าง โปรดระบุ
 1. .... 2. ....
 3. .... 4. ....
 5. .... 6. ....

14. ท่านต้องการให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มขึ้นหรือไม่

- ( ) ต้องการ ( ) ไม่ต้องการ

15. ในกรณีที่ท่านต้องการทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มเติม ท่านอยากทราบข้อมูลจากสื่อใดมากที่สุด (โปรดเลือกตอบเพียงข้อเดียว)

- ( ) โทรทัศน์ ( ) วิทยุ
 ( ) หนังสือพิมพ์ ( ) วารสาร/นิตยสาร
 ( ) เอกสารของ ททท. ( ) งานนิทรรศการ
 ( ) ญาติ/เพื่อน ( ) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 ( ) อื่นๆ.....

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง ตามความคิดของท่าน ข้อความต่อไปนี้ ถูก หรือ ผิด

รายละเอียด	ถูก	ผิด
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบไปยังแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น		
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเดินทางไปยังแหล่งวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมดังกล่าว		
3. การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืนเป็นหลักการที่สำคัญส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเกิดขึ้นได้กับการท่องเที่ยวในกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น		
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด		
6. กิจกรรมดูนกถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในหลายๆ กิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
7. การเก็บพันธุ์พืช และการเก็บดอกไม้ ถือเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
8. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้ได้เฉพาะกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเท่านั้น โดยแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมไม่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		

รายละเอียด	ถูก	ผิด
9. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจไปสู่ชนบทและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		
10. การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด เป็นหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
11. ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการบรรยายแก่นักท่องเที่ยวก่อนเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงประเพณี และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ		
12. การมีส่วนร่วมของราษฎรในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว		
13. การจัดให้มีมีคฤหาสน์ที่ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติในพื้นที่ หรือแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรม ของชุมชนในพื้นที่ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
14. ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์ หรือป้ายสื่อความหมายใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะว่ามีคฤหาสน์ที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารอยู่แล้ว		
15. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว ในจุดท่องเที่ยว เช่น อาคารสำหรับคนูก หรือสร้างโรงแรม		
16. แนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยึดหลักความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ระบบนิเวศ)อย่างเดียว ไม่รวมถึงความยั่งยืนทางสังคมวัฒนธรรม หรือทางเศรษฐกิจ		
17. การสร้างกฎกติกาให้ราษฎรในท้องถิ่นร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยรวม เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
18. สภาพป่าธรรมชาติที่ชุมชนจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะถางไม้พื้นล่างออกให้หมดเพื่อจะได้สะอาดและดูโล่ง		

ตอนที่ 4 ทศนคติของราษฎรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ โดยให้ท่านเขียนเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1. สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความ น่าสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศได้					
2. สถานที่และเส้นทางในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มี ความสะดวกและปลอดภัยเหมาะสำหรับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ มีความน่าสนใจ และเป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างแรง ดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้					
4. ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความ หลากหลายและเพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ					
5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นหน้าที่ ของหน่วยงานทางราชการ เช่น อบต. กรมป่าไม้ อำเภอ จังหวัด เป็นผู้ดำเนินการ					
6. ราษฎรในชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาการพัก แรมแบบโฮมสเตย์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
7. ราษฎรในชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการให้ ความรู้ด้านธรรมชาติวิทยา แก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
8. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีความสะอาด และ ปลอดภัย					

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
9. ชุมชนไม่ควรสร้างกฎระเบียบ สำหรับการ ท่องเที่ยว และจะกลายเป็นอุปสรรคในการ ดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
10. ไม่ควรมีการกำหนดสัดส่วนในการ กระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิง นิเวศเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเชิงธุรกิจ ในชุมชน					
11. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อ รองรับการดำเนินงานและการจัดการการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการติดตามและ ตรวจสอบผลการดำเนินงาน					
12. ไม่ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยว ชมธรรมชาติหรือวิถีชีวิตของชุมชนเนื่องจาก มัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความรู้ไม่เพียงพอ					
13. ชุมชนสามารถดูแลและให้บริการที่พัก และ อาหาร ได้ดีและมีมาตรฐาน					
14. ชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการระดมทุน เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
15. ควรมีการจัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้า มาในพื้นที่ในแต่ละวัน เพื่อลดผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ					
16. ชุมชนควรมีการกำหนดมาตรการในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ราษฎรในชุมชน สามารถดำเนินการได้เอง					

ข้อความ	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
17. ควรให้เอกชนรายใหญ่เข้ามาดำเนินการ ร้านขายของที่ระลึกในชุมชน เนื่องจาก ราษฎรในท้องถิ่นไม่มีประสบการณ์ในการ ดำเนินธุรกิจดังกล่าว					
18. ไม่ควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ ในด้านการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อนยากแก่การเข้าใจของ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
19. ไม่ควรมีป้ายสัญลักษณ์ หรือป้ายบอกทาง ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากทำให้ มีทัศนียภาพในท้องถิ่นไม่มีรายได้					
20. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรสะท้อนถึงเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น					
21. ควรสร้างโรงแรมหรือที่พักแบบมาตรฐาน สำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
22. ควรฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

5. ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ ข1 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของราษฎรในชุมชนท้องถิ่น

id	c1	c2	c3	c4	c5	c6	c7	c8	c9	c10	c11	c12	c13	c14	c15	c16	c17	c18	คะแนน (x)	x ²
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	17	289
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	16	256
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
6	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	15	225
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	17	289
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	17	289
9	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	15	225
10	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4	16
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	14	196
12	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
14	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	14	196

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

id	c1	c2	c3	c4	c5	c6	c7	c8	c9	c10	c11	c12	c13	c14	c15	c16	c17	c18	คะแนน (x)	x^2
15	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	13	169
16	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	0	10	100
17	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	5	25
18	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	16	256
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	17	289
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	16	256
21	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	17	289
22	1	1	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	13	169
23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
24	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	14	196
25	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	16	256
26	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	12	144
27	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	10	100

ตารางผนวกที่ ข1 (ต่อ)

id	c1	c2	c3	c4	c5	c6	c7	c8	c9	c10	c11	c12	c13	c14	c15	c16	c17	c18	คะแนน (x)	x ²
28	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	15	225
29	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	17	289
30	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	18	324
ตอบถูก	28	26	27	23	23	28	24	23	29	18	28	29	28	27	26	20	26	13	446	7,012
p	0.93	0.87	0.90	0.77	0.77	0.93	0.80	0.77	0.97	0.60	0.93	0.97	0.93	0.90	0.87	0.67	0.87	0.43		
q	0.07	0.13	0.10	0.23	0.23	0.07	0.20	0.23	0.03	0.40	0.07	0.03	0.07	0.10	0.13	0.33	0.13	0.57		
pq	0.06	0.12	0.09	0.18	0.18	0.06	0.16	0.18	0.03	0.24	0.06	0.03	0.06	0.09	0.12	0.22	0.12	0.25	2.24	

mean (x) = 14.87   (sum x²)/n = 233.73   (sum x/n)² = 221.02

K/K-1 = 1.059   s_x² = 12.72

[1- sumPQ)/s_x²] = **0.823**

KR20 : rxx = k/k-1 [1- sumpq/ s_x²] = 0.8719

ตารางผนวกที่ ข2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเรื่องทัศนคติของราษฎร
ในชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎร ในชุมชนท้องถิ่น	Corrected Item Total Correlation	Alpha If Item Deleted
1. สภาพพื้นที่ในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และสามารถ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้	.2843	.8638
2. สถานที่และเส้นทางในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความสะดวกและ ปลอดภัยเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.4166	.8607
3. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความน่าสนใจ และเป็นจุดเด่นที่สามารถสร้างแรงดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศได้	.4064	.8604
4. ทรัพยากรในพื้นที่ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความหลากหลายและ เพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.5264	.8568
5. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ทางราชการ เช่น อบต. กรมป่าไม้ อำเภอ จังหวัด เป็นผู้ดำเนินการ	.4716	.8586
6. ราษฎรในชุมชนมีความพร้อมที่จะพัฒนาการพักผ่อนแบบ โฮม สเตย์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.2863	.8647
7. ราษฎรในชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการให้ความรู้ด้าน ธรรมชาติวิทยา แก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.3050	.8639
8. แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีความสะอาด และปลอดภัย	.4818	.8580
9. ชุมชนไม่ควรสร้างกฎระเบียบ สำหรับการท่องเที่ยว และจะ กลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.4027	.8609
10. ไม่ควรมีการกำหนดสัดส่วนในการกระจายผลประโยชน์จากการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเชิงธุรกิจชุมชน	.4543	.8590

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

คำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎร ในชุมชนท้องถิ่น	Corrected Item Total Correlation	Alpha If Item Deleted
11. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อรองรับการดำเนินงาน และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงการติดตามและ ตรวจสอบผลการดำเนินงาน	.4529	.8591
12. ไม่ควรมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยวชมธรรมชาติหรือวิถี ชีวิตของชุมชนเนื่องจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นมีความรู้ไม่เพียงพอ	.3039	.8634
13. ชุมชนสามารถดูแล ให้บริการที่พัก และอาหาร ได้อย่างดีและมี มาตรฐาน	.7260	.8523
14. ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์ หรือป้ายสื่อ ความหมายใดๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะว่ามีมัคคุเทศก์ ที่คอยให้ข้อมูลข่าวสารอยู่แล้ว	.4459	.8592
15. ควรมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ	.4754	.8583
16. ชุมชนควรมีการกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่ราษฎรในชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง	.5988	.8543
17. ควรให้เอกชนรายใหญ่เข้ามาดำเนินการ ร้านขายของที่ระลึก ในชุมชน เนื่องจากราษฎรในท้องถิ่นไม่มีประสบการณ์ในการ ดำเนินธุรกิจดังกล่าว	.4639	.8585
18. ไม่ควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านการศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป็นเรื่องที่ซับซ้อนยากแก่การเข้าใจของ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	.4642	.8585
19. ไม่ควรมีป้ายสัญลักษณ์ หรือป้ายบอกทางในการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ เนื่องจากทำให้ มัคคุเทศก์ในท้องถิ่นไม่มีรายได้	.5160	.8567
20. สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควร สะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น	.4716	.8607

ตารางผนวกที่ ข2 (ต่อ)

คำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของราษฎร ในชุมชนท้องถิ่น	Corrected Item Total Correlation	Alpha If Item Deleted
21. ควรสร้างโรงแรมหรือที่พักแบบมาตรฐานสำหรับบริการ นักท่องเที่ยว	.4699	.8583
22. ควรฝึกอบรมราษฎรในชุมชนให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงนิเวศ	.5356	.8583
Reliability Coefficients	n of Items = 22	Alpha = .8649